

LASI!

ATBALSTI!

IESAISTIES!

SATURA VADLĪNIJAS

Latvijas Nacionālās bibliotēkas lasīšanas veicināšanas programmas
"Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2022" grāmatu kolekcijas iepazīšanai

Šo izdevumu ir publicējusi Latvijas Nacionālā bibliotēka (LNB).

Dokuments ir pieejams arī internetā:

<http://lnb.lv>

© Latvijas Nacionālā bibliotēka, 2022.

Kultūras ministrija

atbalsts
izcilībai

Valsts digitālās saturu centrs

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

ISSN 2661-5851

Sastādītāji: Lana Barižikova, Sarmīte Galsa,
Ilze Marga, Ilze Ramba, Silvija Tretjakova.

Konsultante: Inese Lāčauniece

Redaktore: Ilze Stikāne

Datorgrafikas noformējums: Alise Štrause

Izdevuma daļēja pārpublicēšana atļauta nekomerciālos nolūkos, pirms teksta fragmenta norādot tā izdevēju.

Atļauju pārpublicēt visu dokumentu var pieprasīt LNB Bērnu literatūras centrā
Mūkusalas ielā 3, Rīga, LV1423.

Tālr.: +371 67716040

E-pasts: berni@lnb.lv

Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) lasīšanas veicināšanas programmas “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2022” īstenošanai, kā arī integrēšanai mācību stundās LNB Bērnu literatūras centrs piedāvā metodisko materiālu, kurā tuvāk aplūkotas kolekcijas grāmatas. Satura vadlīnijas un darba lapas sagatavotas ESF projekta “Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai” ietvaros, projekta numurs 8.3.2.2/16/l/001.

Lasītprasme ir būtisks iekļaujošās izglītības priekšnoteikums, jo skolēns, kurš nevar piedalīties mācību procesā vai nejūtas tajā komfortabli, ir pakļauts ne tikai priekšlaicīgas mācību pamešanas riskam, bet arī zaudē piederības sajūtu un vēlēšanos socializēties. Analizējot iepriekšējo gadu pieredzi, pedagogi ir norādījuši, ka tieši netradicionālas metodes un uzrunas formas palīdz kvalitatīvāk mācīties arī tiem skolēniem, kam lasītprasme nav pietiekamā līmenī.

“Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” piedāvā kvalitatīvas, augstu vērtētas literatūras izlasi, nodrošinot, ka izvēlētās grāmatas atbilst bērnu un jauniešu interesēm, vecumposma vajadzībām, uzrunā lielu daļu lasītāju personiski un tā veido pozitīvu pamatu bērna un jaunieša psiholoģiskai sasaistei ar grāmatām. Programmas “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” ietvaros bērniem un jauniešiem ir iespēja grāmatas bibliotēkās saņemt lasīšanai, patstāvīgi lasīt, kā arī apspriest un par tām diskutēt ar vienaudžiem.

Pielāgojot programmu un nodrošinot pedagogiem iespēju efektīvāk to izmantot ikdienas darbā lasītprasmes apguvei, ir sagatavots metodiskais materiāls un mācību līdzekļi (darba lapas), kuros izmantoti programmas 2022. gadam izvēlētie literārie darbi. Atbalsts skolotājiem ir arī šo grāmatu pieejamība to skolu bibliotēkās, kuras pieteikušas savu dalību programmā.

Metodisko materiālu elektroniskais izdevums satur nodarbību aprakstus un darba lapas. Ir formulēti mācību mērķi, sniegta papildinformācija, piedāvātas dažādas spēles, radošās rakstīšanas un citi mākslinieciskās pašizpaušmes uzdevumi, sarunu temati, testi, jautājumi uzdevumu izpratnei, ko viegli izmantot lasītprasmes attīstīšanai un literatūras iepazīšanai, veicinot dažādas caurviju prasmes.

33 grāmatu kolekciju 2022. gadā veido 15 oriģinālliteratūras darbu un 18 tulkojumu no 11 valodām – igauņu, angļu, poļu, franču, vācu, lietuviešu, nīderlandiešu, norvēģu, somu, slovēņu un zviedru.

Svarīgs publicitātes elements un grafiskais organizators ir plakāts. Līdzko lasītāji bibliotēkā ierauga gadu no gada līdzīgā stilistikā veidoto plakātu, lasīšana var sākties. Plakātus rekomendējam izvietot ne vien bibliotēkā, bet arī publiski plašāk pieejamās vietās – skolas gaitējos, klasēs, kā banerus mājaslapā un citur. Tādam nolūkam ir pieejami atbilstoši formāti LNB mājaslapā www.lnb.lv un www.lasamkoks.lv.

Vecāku žūrijas grāmatu kolekcija ietver daiļliteratūras grāmatas, kas stāsta par attieksmi pret bērniem, rosina izpratni, kā pārvarēt “augšanas grūtības”, veicina saprašanos. Vecāki, skolotāji un bibliotekāri, iesaistoties kopīgā lasīšanā, rāda

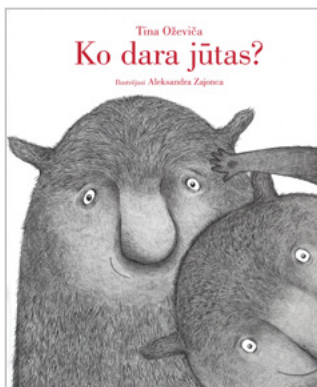
skolēniem pozitīvu piemēru un apliecina, ka laba lasītprasme un draudzība ar grāmatu ir ļoti svarīga.

Programmas noslēdzošais posms ir atsauksmju un sava vērtējuma par lasītajām grāmatām uzrakstīšana elektroniskajā novērtējuma anketā. Anketas piekļuves kodus un citu informāciju var atrast LNB mājaslapā www.lnb.lv un www.lasamkoks.lv. Pirms anketas aizpildīšanas vēlams aicināt lasītājus īsi pateikt vai uzrakstīt izvēlētās grāmatas galveno domu un raksturot vienu no galvenajām personām, piekodinot, ka nevajadzētu atstāstīt grāmatas saturu. Lai vērtējums būtu personisks un spētu ieinteresēt arī citus izlasīt konkrēto grāmatu, vēlams mudināt neizmantot tādus raksturojošus vārdus kā, piemēram, "interesanta", "patika", "daudz notikumu".

Lasītāju rakstītos grāmatu vērtējumus parasti izlasa arī autori, un tie viņus iedvesmo turpmākajam darbam. Veiksmīgāk formulētie vērtējumi tiek citēti Lielajos lasīšanas svētkos, kuri parasti notiek Latvijas Nacionālajā bibliotēkā nākamā gada martā. Savukārt katra lasītāju žūrija lasīšanas un vērtēšanas posmu noslēdz ar kopīgi rīkotiem svētkiem savā bibliotēkā vai skolā.

BĒRNU ŽŪRIJAS 2022

5+ vecuma grupas grāmatas

Tina Oževiča
Ko dara jūtas?

Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2021.

Poļu rakstniece **Tina Oževiča** (1971) studējusi filozofiju un angļu valodu Vroclavas Universitātē, ieguvusi filozofijas doktora grādu, ir daudzu zinātnisko rakstu un desmit bērnu grāmatu autore. Viņas darbi daudzkārt novērtēti ar balvām un atzinībām. Starptautiskās Bērnu un jaunatnes literatūras padomes (IBBY) Polijas nodaļa viņas grāmatai “Ko dara jūtas?” piešķirusi titulu “2020. gada grāmata”.

Grāmatas māksliniece **Aleksandra Zajonca** (1988) absolvējusi Opoles Universitātes Mākslas fakultāti, strādā par grafikas dizaineri, ilustrē bērnu grāmatas un nodarbojas ar keramiku.

Nodarbība ATRODI ĪSTO

MĒRĶIS – attīstīt iztēli, prasmi tēlaini izteikties un pamatot savu domu.

MATERIĀLI: 1. darba lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Darbs grupās.**
- **Katrai grupai izdalīt divus kartīšu komplektus – viens ar sajūtu, otrs ar noteikto darbību nosaukumu.**
- **Aicināt bērnus atrast īstos pārus.**
- **Aicināt uz sarunu, lūgt pamatot savu izvēli.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Vai ir svarīgi saprast savas izjūtas, emocijas? Kāpēc?
- ◆ Vai visi cilvēki izjūt gan pozitīvas, gan negatīvas emocijas?
- ◆ Vai arī dzīvniekiem ir sajūtas un emocijas? Kā tie tās izrāda?

Kopā var lasīt pasakas vai skatīties animācijas filmas. Jautāt bērnu domas par to, ko galvenie varoņi, viņuprāt, jūt, kāpēc tie smejas vai raud un kā viņiem varētu palīdzēt. Var spēlēt lomu spēles ar LEGO® DUPLO® klucīšiem, kopā analizējot emocijas, ko katra no figūrām varētu just.

Nodarbība UZMINI NU!

MĒRĶIS – attīstīt vērgumu, spēju izprast citus.

MATERIĀLI: 2. darba lapa, emociju karte.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Aicināt bērnus uz spēli.**
- **Aicināt pirmo spēles dalībnieku, citiem neredzot, izvēlēties no kartes kādu emocijas attēlojumu.**
- **Spēlētājs cenšas to attēlot.**
- **Pārējiem spēles dalībniekiem ir jāuzmin, kāda emocija tiek attēlota.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Vai sejas izteiksme var citiem parādīt, kā cilvēks jūtas? Kas par to liecina?
- ◆ Vai varat nosaukt piecus iemeslus, kādēļ šodien jūtaties priecīgi vai skumji.
- ◆ Kā mēs varam iepriecināt viens otru?

Aiciniet bērnus uzzīmēt savu mīļāko rotaļlietu tā, lai var saprast, kā tā šobrīd jūtas.

Nodarbība MANS NOSKAŅOJUMS

MĒRĶIS – attīstīt iztēli, prasmi pazīt emocijas un savu noskaņojumu.

MATERIĀLI: 3. darba lapa, krāsainie zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pārrunāt ar bērniem, ka katrai no izjūtām var piešķirt krāsu, kas to raksturo.**
- **Aicināt bērnus izveidot savu izjūtu krāsu skalū, katrai piešķirot savu krāsu un pierakstot tās nosaukumu.**
- **Kopīgi pārrunāt, kuras dienas katram bērnam ir bijušas priecīgas, kuras ne tik veiksmīgas.**
- **Rosināt bērnus darba lapu ņemt līdzi uz mājām un turpināt atzīmēt, kā viņi kurā dienā jūtas.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Ko mēs varam darīt, lai diena kļūst jaukāka un interesantāka?
- ◆ Kā rīkoties, ja diena ir neizdevusies?
- ◆ Vai patīkamas un neizdevušās dienas mēdz būt visiem?
- ◆ Kurš var palīdzēt uzlabot sliktu noskaņojumu

Krāsu sajūtu izpratnei iesakām kopīgi izlasīt Annas Ļenasas grāmatas “Krāsu mošķis” un “Krāsu mošķis iet bērnudārzā”.

Tereza Sediva
Kurmis melni baltā alā
Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2021.

Čehu māksliniece **Tereza Sediva** (1985) dzīvo Prāgā, maģistra grādu bērnu grāmatu ilustrācijā ieguvusi Kembridžas Mākslas skolā. Viņa ir uzņēmuma līdzdibinātāja, kas ražo ilustrētus rakstāmpiederumus, rotaļlietas un aksesuārus mājām. "Kurmis melni baltā alā" ir viņas pirmā grāmata.

Nodarbība PIEPILDI VĒLMJU GROZU

MĒRĶIS – rosināt zinātkāri, vēlmi darboties brīvā dabā.

MATERIĀLI: 4. darba lapa, krāsainie zīmuļi, šķēres, aplikāciju papīrs.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pārrunāt ar bērniem pasakas notikumus.**
- **Izdalīt bērniem materiālus un piedāvāt veidot savu vēlmju grozu.**
- **Aicināt to skaisti noformēt.**
- **Kopīgi pārrunāt vēlmju grozu saturu un domāt, ar ko vēl tos varētu papildināt.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Vai ir iespējams pārsteigt pašam sevi? Kā?
- ◆ Kāpēc ir svarīgi darīt to, kas pašam sagādā prieku?
- ◆ Ko Tu varētu izdarīt, lai iepriecinātu citus?

Aiciniet bērnus uz rotaļu "Vasaras orķestris", lai radītu jautru noskaņu. Pārrunājiet ar bērniem, kādas skaņas ir dzirdamas vasarā – sienāžu sisināšana, putnu čivināšana, bišu zumēšana, dažādu dzīvnieku balsis, varžu kurkstēšana u.tml. Pēc tam izvēlieties orķestra diriģentu, kurš paziņo, kāds orķestris skanēs, piemēram, dzied visi, kas ir debesis, vai dzied visi, kas dzīvo pļavā vai ūdenī, mežā, kūtī u.tml. Pēc orķestra muzikālā priekšnesuma diriģents izvēlas visskanīgāko balsi un atstāj to savā vietā. Spēle turpinās.

MĒRĶIS – attīstīt vērību, precizitāti un koncentrēšanās spējas.

MATERIĀLI: 5. darba lapa, šķēres, puskartons.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ***Pārrunāt ar bērniem, cik svarīgi ir būt vērīgam, jo tas palīdz pamanīt jaukas un interesantas lietas sev apkārt. To varam vērot arī stāstā par kurmi.***
- ***Nodarbības vadītājam izdrukāt attēlus uz puskartona.***
- ***Novērtēt grupas dalībnieku prasmes sagriezt attēlu pa līnijām.***
- ***Ja nodarbība plānota ar mazākiem bērniem, tad bērniem var piedāvāt jau sagrieztus attēlus.***
- ***Izdalīt bērniem attēlus un aicināt tos salikt.***

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Vai Tu esi ievērojis, kā mainās gadalaiki? Kādas sajūtas Tevī tas raisa?
- ◆ Vai ieklausies dabas skaņās? Kuras Tev patīk vislabāk?
- ◆ Kāpēc ir svarīgi būt vērīgam?

Veidojiet internetā puzzle ar citiem grāmatas attēliem vietnē
<https://im-a-puzzle.com/share/bfc7ed8b6047cf6.jpg>

Nodarbība PRIECĪGO PĀRSTEIGUMU MOZAĪKA

MĒRĶIS – attīstīt sīko motoriku, radošumu, koncentrēšanās spējas.

MATERIĀLI: veci, nevajadzīgi bērnu žurnāli, šķēres, līme, balta A3 lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ***Pārrunāt ar bērniem, kas ir tas, kas viņus iepriecina.***
- ***Ļaut bērniem dažas minūtes šķirstīt žurnālus un izplēst tās lapas, kurās viņi saskatījuši kaut ko jauku un interesantu.***
- ***Rosināt no izplēstajām lapām ar šķērēm izgriezt attēlus, kuri piesaistījuši uzmanību, un uzlīmēt tos uz baltas lapas.***
- ***Beigās visiem kopīgi pārrunāt, kas ir tās lietas, kas visvairāk iepriecina.***

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kāpēc ir svarīgi būt priecīgiem un labā noskaņojumā?
- ◆ Vai esam vērīgi un spējami pamanīt interesantās lietas? Kādas tās var būt?
- ◆ Ko jaunu mēs šodien (šonedēļ, šomēnes, šoruden utt.) esam ieraudzījuši, uzzinājuši, piedzīvojuši?

Kopā ar bērniem uzspēlēt “priecāšanās spēli” kā Eleonoras H. Porteres romānā “Pollianna” - ikvienā situācijā atrast kaut ko labu, par ko priecāties.

Amēlija Žavo
Mana negantā diena
Rīga: Latvijas mediji, 2022.

Amēlija Žavo (1960) ir beļģu rakstniece, dzīvo Briselē un pēc profesijas ir psiholoģe. Daudzus gadus viņa ir strādājusi ar bērniem, runājot par dažādām tēmām – emocijām, sērām, pieķeršanos, mobingu, digitālo tehnoloģiju lietojumu utt. Jau piecpadsmit gadus viņa ir pievērsusies rakstniecībai un ir sarakstījusi četras grāmatas bērniem.

Annika Masona (1969) studējusi glezniecību, vairākus gadus strādājusi animācijas studijā. Viņa ilustrē bilžu grāmatas, strādā vairākos jauniešu žurnālos un arī par dizaineri Mijadē. Savu pirmo bērnu grāmatu ilustrējusi 2006. gadā, aizkustinot starptautiskos lasītājus un izdevējus ar savu jūtīgumu, autentiskumu un humoru.

Nodarbība LABAIS UN SLIKTAIS

MĒRĶIS – iepazīt jaunus vārdus un to nozīmi.

MATERIĀLI: 6. darba lapa, sarkans un melns zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pārrunāt ar bērniem stāsta notikumus: Šarlote sāk iet skolā, iepazīstas ar Agnesi, kura sākumā ir draudzīga, bet vēlāk neganta, kamols Šarlotes krūtīs, centieni iedraudzēties ar meitenēm, Simona apsūkāšana, saruna ar mammu un sapratne, ka būt labam un draudzīgam ir daudz svarīgāk par visu.**
- **Izdalīt bērniem krāsainos zīmuļus un 6. darba lapu.**
- **Kopā ar bērniem izlasīt piedāvātos vārdus.**
- **Rosināt bērnus ar krāsu zīmuļiem apvilkt vārdus, kas nosauc labas (apvilkt ar sarkanu) un sliktas (apvilkt ar melnu) lietas.**
- **Aicināt bērnus nolasīt ar sarkanu un melnu apvilktos vārdus, kopīgi pārrunāt, ka ir tādi vārdi, ar kuriem var nodarīt pāri, bet ar citiem – iepriecināt.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kādi ir labi un slikti vārdi, nosauc piemērus?
- ◆ Kā cilvēki reaģē, ja tiem saka labus vai sliktus vārdus?
- ◆ Kas ir sliktāk – netišām pateikts sliktas vārds vai speciāli izdomāts nejauks vārds? Kādēļ?
- ◆ Vai Tev ir gadījies pateikt kādam nejaukus vārdus? Kā Tu juties pēc šo vārdu pateikšanas?
- ◆ Vai drīkst kādam teikt sliktus vārdus? Kādēļ?

- ◆ Kā cilvēki reaģē, ja viņiem saka labus vārdus?
- ◆ Vai Tev patīk dzirdēt labus vārdus?
- ◆ Nosauc kādu ļoti labu vārdu, ko kāds Tev ir teicis?

“Labo vārdu pēcpusdiena” – izejiet ārā, uzsmaidiet satiktajiem cilvēkiem un pasakiet kaut ko labu, pavērojiet viņu reakciju un savas sajūtas, sakot labus vārdus.

Nodarbība SITUĀCIJU IZSPĒLE

MĒRĶIS – rosināt meklēt risinājumu dažādām situācijām.

MATERIĀLI: 7. darba lapa, šķēres.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Sadalīt bērnus četrās grupās.**
- **No 7. darba lapas izgriezt kartītes, apgriezt otrādi un samaisīt tās.**
- **Lūgt grupas izvēlēties pa vienai kartītei no katras kaudzes.**
- **Dot laiku 10 minūtes, lai katra grupa var apspriesties un sagatavot atbildi par esošo situāciju un tās risinājumu.**
- **Aicināt grupas pēc kārtas parādīt vai pastāstīt, kādu risinājumu viņi redz šajā situācijā (piemēram, grupa, kura gatavo pantomīmu, kopīgi to demonstrē, grupa, kuri zīmē, parāda un pastāsta, ko ir uzzīmējuši, grupa, kas raksta, nolasa uzrakstīto, bet skolēni, kas gatavo stāstījumu, pastāsta).**
- **Kopīgi pārrunāt situācijas un grupu piedāvātos risinājumus.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kā uzrakstīt, parādīt vai pastāstīt par kādu notikumu?
- ◆ Kā vislabāk rīkoties, ja pamani, ka kādam ir nepieciešama palīdzība?
- ◆ Vai un kad vislabāk lūgt pieaugušo palīdzību?
- ◆ Kā rīkoties, ja pats esi nonācis sarežģītā situācijā?
- ◆ Vai viegli sniegt palīdzību, ja kādam tā nepieciešama?
- ◆ Kā var zināt, ka kādam ir nepieciešama palīdzība?

Ar pantomīmas palīdzību izspēlēt dažādas emocijas, piemēram, viens nostājas ar dusmīgu seju, otrs pretī smaida, viens skumst, otrs – priecājas u.t.t.

Rebeka Lukošus
Nepaklausīgais vectēvs

Rīga: Liels un mazs, 2021.

Rebeka Lukošus (1995) ir māksliniece ilustratore, studējusi Latvijas Mākslas akadēmijā. Viņa zīmē, izmantojot eļļas pastelus, zīmējumus papildina arī ar zīmuļa rakstiem un līnijām. Viņa ir ilustrējusi Jāņa Rokpeļņa dzejoli "Iedomīgā radniece" (sērijā "BIKIBUKS"), Kārļa Vērdiņa poēmu "Dilles tante", komiksus, ar ilustrācijām iekļāvusies vairāku kopkrājumu izveidē. "Nepaklausīgais vectēvs" ir viņas sacerēts un ilustrēts stāsts par savu vectēvu Antonu, kurš bijis viņas iedvesmas avots un ir galvenā varoņa prototips.

Nodarbība VECTĒVU STĀSTU VAKARS

MĒRĶIS – rosināt empātiju, ieklausoties vecvecāku stāstos.

MATERIĀLI: A4 lapa, krāsainie zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ***Uzaicināt vectēvus (ja nav, tad vecmāmiņas) sarunām par savu bērnību un skolas gadiem.***
- ***Kopīgi pārlasīt Rebekas Lukošus grāmatu "Nepaklausīgais vectēvs".***
- ***Lūgt vectēviem vai vecmāmiņām pastāstīt par savas dzīves epizodēm, kad iznācis būt nepaklausīgiem, un par savu pieredzi bērnībā – piedzīvojumiem un pārdzīvojumiem.***
- ***Salīdzināt grāmatā tēlotā vectēva un uzaicināto vectēvu vai vecmāmiņu pieredzi un piedzīvojumus.***
- ***Izdarīt A4 lapas un krāsainos zīmuļus un rosināt uzzīmēt sava vectēva vai vecmāmiņas portretu.***

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Cik gadu paliek grāmatā tēlotajam vectēvam? Cik gadu ir tavam vectēvam vai vecmāmiņai?
- ◆ Kādi gardumi ir veselīgi?
- ◆ Kāpēc vajadzētu dalīties ar citiem?
- ◆ Kas patīk tavam vectēvam vai vecmāmiņai?
- ◆ Kā sauc tava vectēva vai vecmāmiņas mīļākās puķes?
- ◆ Kuru ceļojumu vislabāk atceras tavs vectēvs vai vecmāmiņa?
- ◆ Kas līdzīgs grāmatā tēlotajam vectēvam un uzaicinātajam vectēvam vai vecmāmiņai?
- ◆ Kas atšķirīgs?
- ◆ Ko, tavuprāt, nozīmē "nepaklausīgais vectēvs"?
- ◆ Ko tu vēlētos piedzīvot savā dzimšanas dienā?

Izlikt izstādē uzzīmētos vectēvu vai vecmāmiņu portretus.

Nodarbība VECTĒTIŅA DZIMŠANAS DIENA

MĒRĶIS – veicināt iztēli un radošumu, sagatavojot un izspēlējot papīra teātri.

MATERIĀLI: A4 lapas, kartona kaste, krāsainie zīmuļi, vaska kritiņi, kartons vectēva figūrai, līme, šķēres.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ***Pārrunāt grāmatā tēlotos notikumus un apskatīt ilustrācijas.***
- ***Sadalīt dalībniekus grupās.***
- ***Izdalīt papīra lapas, krāsainos zīmuļus, vaska kritiņus.***
- ***Uzzīmēt 12 ainavas – dzīvokli, ielu, parku, taksometru, dzeltenu ziedu lauku, mežu ar daudzām taciņām, jūrmalu, saldējuma pārdevēju, frizētavu, vilcienu, deju zāli, svētku galdu mājās.***
- ***Uzzīmēt divas vectēva figūras – ar sirmiem matiem un ar krāsotiem matiem, izgriezt un pielīmēt stingrākam pamatam – kartonam. Lai būtu vieglāk vectēva figūru ielikt teātra ainavās, tās vidusdaļā var pielīmēt šauras kartona strēmeles.***
- ***Kartona kastes sānos izgriezt 2 taisnstūrus, augšpusē iegriezt lielāku četrstūri, lai var mainīt ainavas.***
- ***Kad teātris ir sagatavots, uzaicināt trīs dalībniekus, kuri palīdz to izspēlēt:***
  - ◆ viens dalībnieks maina ainavas (stāv kastes aizmugurē);
  - ◆ otrs – ieliek ainavās vectētiņa figūru (stāv kreisajā pusē);
  - ◆ trešais dalībnieks lasa grāmatas tekstu vai stāsta par vectēvu.
- ***Pārrunāt teātra sagatavošanas procesu, kas vislabāk izdevās, kas patika.***

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kā tu raksturotu savu vectēvu?
- ◆ Kā tu domā, kāpēc vectēvs pēkšņi jutās nepaklausīgs?
- ◆ Ko vectēvs darīja frizētavā?
- ◆ Vai ģimene satraucās par vectēva pazušānu?
- ◆ Cik apsveikuma zvanu bija vectēva telefonā?
- ◆ Kas vectēvu sagaidīja mājās?
- ◆ Kādi vēl varētu būt vectēva piedzīvojumi?
- ◆ Ko tu darītu tāpat un ko citādāk?

Apmeklēt Rīgas Motormuzeju (klātienē vai virtuāli) un izpētīt, kādas mašīnas bija pirms 80 gadiem.

Juris Zvirgzdiņš
Rijīgā čūska un gudrā pele
Rīga: Pētergailis, 2021.

Juris Zvirgzdiņš (1941) ir latviešu rakstnieks, vislabāk pazīstams kā bērnu grāmatu autors. "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas" grāmatu kolekcijās bijušas iekļautas viņa grāmatas "Miega pasaka", "Konteineru meitenīte Rudīte", "Ahoi! Plūdi Daugavā", "No Rīgas līdz Rīgai. Tobiass un Tama lielajā Eiropas bibliotēku ceļojumā", "Lauvas rūciens", "Rasas vasara", "Kapteiņa zirdziņš". J. Zvirgzdiņš ir saņēmis Latvijas Literatūras gada balvas Mūža balvu par izcilu ieguldījumu Latvijas bērnu literatūrā, Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu, Lielo lasītāju balvu, Aleksandra Čaka balvu, Pastariņa prēmiju, kā arī bijis nominēts Astridas Lindgrēnes piemiņas balvai bērnu literatūrā. Grāmata "Lauvas rūciens" bibliotēku aptaujā Somijā iekļuvusi 5 interesantāko grāmatu sarakstā.

Vivianna Maria Staņislavska (1992) ir latviešu ilustratore, animācijas māksliniece un grafiskā dizainere. 2016. gadā saņēmusi Jāņa Baltvilka balvu par spilgtāko debiju bērnu literatūrā un grāmatu mākslā par ilustrācijām levas Samauskas dzejoļu krājumam "Skaļā klase".

Nodarbība APRĪTIE PRIEKŠMETI

MĒRĶIS – sekmēt lasītā teksta izpratni, prasmi saskatīt likumsakarības.

MATERIĀLI: 8. darba lapa, krāsainie zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Pārrunāt ar bērniem pasakā tēlotos notikumus.**

"Šogad Čūska no ziemas miega pamodās ļoti vēlu. Viņa izlīda no akmeņu kaudzes, izstaipījās un nodomāja: "Cik ļoti es esmu izsalkusi! Ko pirmo satikšu, to apēdīšu!"

Pēc tam čūska aprija četrus neparastus priekšmetus.

→ **Izdalīt bērniem darba lapas un krāsainos zīmuļus. Paskaidrot, ka katrs čūskas aprītais priekšmets ir jāsavieno ar skaņu, ko tas rada, un ar dzīvnieku, kas priekšmetu nopērk.**

→ **Pēc uzdevuma veikšanas pajautāt bērniem, kā katrs dzīvnieks, kurš nopērk čūskas aprīto priekšmetu, plāno to izmantot.**

PRIEKŠMETI

SKAŅA

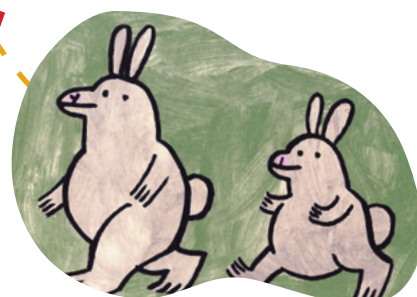
DZĪVNIEKŠ

CIK CAK!

KLING
KLANG!

RRR!

TIK!
TAK!

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kādas ogas Pele iedod Čūscai? Vai tev tās garšo?
- ◆ Kā Pele pārdod Čūskas aprītos priekšmetus?
- ◆ Vai tev ir bailes no čūskām? Kāpēc?
- ◆ Vai tu zini, kādas čūskas ir sastopamas Latvijā?

Sadalīt bērniem lomas (Čūska, Zvaniņš, Kafijas dzirnaviņas, Pulkstenis, Šujmašina, Pele, Susurs, Gailis, Zaķu ģimene, Vāvere) un izspēlēt pasakas notikumus teātrī.

MĒRĶIS – veicināt radošu pašizpaušmi, veidot izpratni par uzturu.

MATERIĀLI: 9. darba lapa, krāsainie zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

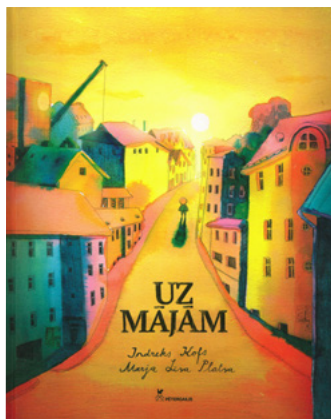
- ***Izdalīt darba lapas un krāsainos zīmuļus. Paskaidrot bērniem, ka apļos ir jāuzzīmē, ar ko viņi pabarotu čūsku pēc ziemas miega.***
- ***Pēc uzdevuma izpildīšanas aicināt bērnus parādīt savus zīmējumus un īsumā pastāstīt par uzzīmēto.***
- ***Kopīgi apspriest, kādas ēdamlietas ir zīmētas visbiežāk, un aicināt uz sarunu par dzīvnieku un cilvēku uzturu.***

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Ko, tavuprāt, ēd:
  1. čūska,
  2. pele,
  3. susurs,
  4. gailis,
  5. vāvere,
  6. zaķis?
- ◆ Kāds ēdiens tev visvairāk garšo?
- ◆ Ko tu zini par cilvēkiem veselīgu uzturu?

Kopīgi aplūkot uztura piramīdu un apspriest veselīga uztura pamatprincipus.

Indreks Kofs
Uz mājām
Rīga: Pētergailis, 2021.

Indreks Kofs (1975), igauņu rakstnieks, dzejnieks un tulkotājs, dzimis Pērnavā, mācījies Pērnavas humanitāro zinātņu vidusskolā, 1999. gadā Tartu universitātē ieguvis bakalaura grādu franču valodā un literatūrā. Strādājis Igaunijas Juridiskās valodas centrā un par docētāju Tartu un Tallinas universitātēs. Viņš tulko no franču un portugāļu valodas, sarakstījis deviņas grāmatas bērniem un kopā ar sievu dažas lugas. Mazākiem bērniem adresētos stāstus raksturo dažādas noskaņas un emocijas un spraigos notikumos akcentēta draudzība, drosme un citas pozitīvas īpašības. Viņš ir rakstījis arī absurda stāstus un dzeju.

Marja Līsa Platša (1984), igauņu māksliniece un bērnu grāmatu ilustratore, augusi Repinā, 2009. gadā absolvējusi Tartu Mākslas skolu ar grādu fotogrāfijā. Kopš 2001. gada viņa ir ilustrējusi vairāk nekā 40 bērnu grāmatu, zīmējusi plakātus, pastkartes, logotipus, kompaktdiskus un galda spēles, viņas karikatūras publicētas laikrakstā "Uma Leht".

Nodarbība DROŠĪBA UZ IELAS UN PAGALMĀ

MĒRĶIS – rosināt pievērst uzmanību ceļu satiksmes notikumiem un drošībai dažādās situācijās.

MATERIĀLI: A4 lapa, krāsainie zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Pārrunāt stāsta notikumus, pievērsot uzmanību ceļam uz mājām.**

→ **Uzaicināt bērnus pastāstīt par savu ceļu uz skolu.**

→ **Izdalīt A4 lapas un krāsainos zīmuļus.**

→ **Uzdevums – uzzīmēt savu ceļu uz skolu un atzīmēt tajā bīstamās vietas.**

→ **Pārrunāt bīstamās vietas uz ceļa un kā tajās jārikojas.**

→ **Pārrunāt dažādas bīstamas situācijas.**

1. Ja pāri ielai ieraugi saldējumu, kā tu rīkosies?
Ejot pāri ielai, jāievēro satiksmes noteikumi.
2. Kā pareizi šķērsot ielu, ja ir luksofors vai gājēju pāreja?
Iela jāšķērsos uzmanīgi, jāpaskatās vispirms pa kreisi, tad pa labi. Vēlreiz jāpaskatās pa kreisi. Pāri ielai drīkst iet tikai kopā ar pieaugušo.

3. Kad gājēju luksoforā iedegas sarkans gaismas signāls, vai drīkst šķērsot ielu?
Lai droši šķērsotu ielu, ieteicams doties pa gājēju pāreju. Jāievēro gājēju pārejas robežas. Uz gājēju pāreju norāda pārejas ceļa zīme un baltas līnijas. Kad gājēju luksofors rāda sarkanas krāsas signālu, iet pāri ielai aizliegts, bet, ja rāda zaļas krāsas signālu, ir atļauts iet pāri ielai.
4. Ja spēlējies tuvu ielai un, ķerot bumbu, izskrien uz ielas, kas var notikt? Kur var spēlēties, lai būtu droši?
Droši rotaļāties ir spēļu laukumā.
5. Kas var atgadīties, ja, pagalmā braukājot ar skrejriteni, izbrauc uz ielas?
Ar skrejriteni vai riteni var braukāt tikai drošā pagalmā vai pa ritenbraucēju celiņu. Galvā jābūt ķiveri un uz ceļgaliem jāuzvelk aizsargi.
6. Pārrunā, kas ir atstarotāji un kad tie īpaši nepieciešami.
Atstarotāji ir priekšmeti, kas kļūst labi redzami, ja uz tiem uzspīdina gaismu. Tie īpaši nepieciešami, pārvietojoties tumsā, lietū vai miglā.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kāpēc Madim vienam vajadzēja doties uz mājām?
- ◆ Vai Madis ir drosmīgs?
- ◆ Kas vakarā ir noslēpumains un neparasts?
- ◆ Kas ir vissvarīgākais uz ielas?
- ◆ Pa kuru ceļa daļu drīkst pārvietoties tikai gājēji?
- ◆ Kurās vietās drīkst šķērsot ielu?
- ◆ Ejot pāri ielai vai ceļam, uz kuru pusi jāpaskatās vispirms? Kāpēc?
- ◆ Vai uz ceļa drīkst spēlēties vai grūstīties?
- ◆ Kāpēc nepieciešams lietot gaismu atstarojošus elementus (atstarotājus)?

Izlikt izstādē bērnu zīmējumus.

Nodarbība KAS IR MANA PROFESIJA

MĒRĶIS – iepazīt dažādas profesijas.

MATERIĀLI: papīrs, rakstāmpiederumi.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pārrunāt stāsta notikumus, pievēršot uzmanību Mada ceļā satikto cilvēku profesijām.**
- **Iepriekš sagatavot profesiju sarakstu, kur būtu, piemēram, tālbraucējs, biļešu kontrolieris, mežsargs, picu cepējs, balonu pārdevējs, futbola treneris, žurnālists, diktors, rakstnieks, zirgkopis, detektīvs.**
- **Aicināt dalībniekus sastāties aplī (spēli var spēlēt arī komandās) un sākt spēli: vadītājs pirmajam spēlētājam klusām nosauc vienu profesiju (no saraksta), kas viņam pēc tam jāattēlo. Tas, kurš pazīst un atmin profesiju, turpina, attēlojot nākamo.**
- **Pārrunāt profesiju daudzveidību.**

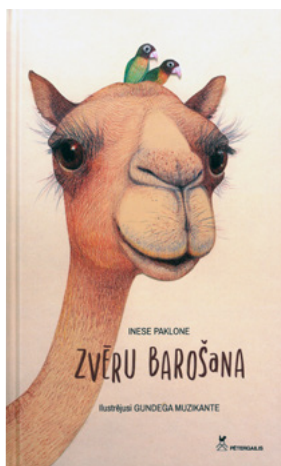
JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kur strādā tēvocis Kalju?
- ◆ Ko dara Madis, kad atrod uz ielas šprici?
- ◆ Ko prot tēvocis Simbīno?
- ◆ Kas notiek Anneles tantes mājā?
- ◆ Ko dara meistars Marts?
- ◆ Kāds ir viņa apģērbs?
- ◆ Par kuru profesiju tu vari pastāstīt vairāk?
- ◆ Kāda ir tavas māmiņas profesija?
- ◆ Kāda ir tava tēta profesija? Ko viņš dara?
- ◆ Kādu profesiju tu šobrīd izvēlētos?

Izpēlēt spēli “Pazīsti profesiju!”

- 1. Sagatavot dažādus priekšmetus – krūzīte, pildspalva, grāmata, šalle, zīmuļi vai kritiņi, poga, karote u.c.***
- 2. Sagatavot lapiņas ar dažādiem profesiju nosaukumiem, iekļaujot profesijas, kas saistās ar sagatavotajiem priekšmetiem.***
- 3. Izdalīt katram bērnam vienu lapiņu ar profesijas nosaukumu un aicināt izvēlēties ar šo profesiju saistītu priekšmetu un pastāstīt, kā tas ar to saistās.***

Inese Paklone
Zvēru barošana
Rīga: Pētergailis, 2022.

Inese Paklone (1954) ir rakstniece, dzejniece un tulkotāja, kas latviešu bērnu prozā debitējusi ar 2015. gadā izdoto grāmatu “Ziemassvētku zāgītis”. Sarakstījusi vairākas dzejas un stāstu grāmatas bērniem. No flāmu un nēderlandiešu valodas tulkojusi vairāk nekā divdesmit grāmatu, starp kurām ir daudz lasītāju iemīļotu un atzinību guvušu arī Bērnu un jauniešu žūrijas kolekcijā iekļautu grāmatu: Žaka Frīnsa “Skolotājs Jāps var visu”, Paula van Lona „Šausmu autobuss”, Barta Mūjārta “Brāļi”, Mihaela de Koka “Kā vecmamma vislaik samazinājās” u.c. Viņas dzejoļi un atdzejojumi bērniem regulāri tiek publicēti ikgadējā dzejas gadagrāmatā “Garā pupa”. Divi no tulkojumiem – Paula van Lona „Šausmu autobuss” un Žaka Frīnsa „Skolotājs Jāps var visu” – ir pārtapuši par teātra izrādēm. Vairākkārt I. Paklones grāmatas nominētas Starptautiskajai Jāņa Baltvilka balvai bērnu literatūrā un grāmatu mākslā.

Gundega Muzikante (1964) ir māksliniece, kas kopš 1990. gada veidojusi ilustrācijas un grafisko dizainu ap 30 bērnu grāmatām un vairākām mācību grāmatām. Zīmējusi ilustrācijas bērnu žurnāliem “Zilīte” un “Ezis”, bijusi animācijas filmas “Dzeguze un viņas 12 vīri” māksliniece. Radījusi dizainu sudraba 5 eiro monētai “Pasaku monēta II. Eža kažociņš”, kas ieguvusi “Latvijas gada monēta 2016” balvu. Mākslinieces ilustrētās grāmatas vairākkārt nominētas Latvijas Grāmatizdevēju asociācijas gada skaistāko grāmatu konkursam “Zelta ābele”, viņa ir Indriķa Zeberīņa un Pastariņa prēmijas laureāte. 2014. un 2022. gadā saņēmusi Jāņa Baltvilka balvu bērnu grāmatu mākslā.

Nodarbība NEPARASTAIS ZVĒRS

MĒRĶIS – veicināt bērna fantāziju un radošo pašizpausmi.

MATERIĀLI: 10. darba lapa, krāsainie zīmuļi, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pārrunāt ar bērniem dzejoļos tēloto gājieni uz zooloģisko dārzu, zvēru barošanu un zvērus, ko tur var sastapt (grāmatā minēti murkšķis, lemurs, vāvere, čūska, ronis, flamingo, panda, jaks, kamielis, surikats, salamandra, hameleons, zilonis, pāvs, ķengurs, žirafe, bebrs, degunradzis, leopardis, jenots, tīģeris, lauva).**
- **Izdalīt bērniem darba lapas, krāsainos zīmuļus un pildspalvas.**
- **Paskaidrot, ka ir pazīstami zvēri un putni, bet var arī izdomāt fantastiskus zvērus un putnus, kurus neviens vēl nav saticis un par kuriem nekas nav zināms.**

- **Aicināt bērnus aplūkot piedāvāto zvēru un putnu nosaukumus un izdomāt fantastiskus zvērus, savienojot divus kopā (piemēram, žiraflauva, kamieļbebrs, pāvronis).**
- **Bērni var izmantot arī citu zvēru un putnu nosaukumus, kas nav minēti darba lapā, bet ko viņi zina.**
- **Izdomātā zvēra vai putna nosaukumu ierakstīt darba lapas apakšdaļā.**
- **Aicināt bērnus uzzīmēt savu zvēru.**
- **Mudināt bērnus aprakstīt, kur šis zvērs dzīvo, ko viņš ēd un kas ir viņa draugi.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kādēļ izvēlējies šādu dzīvnieku?
- ◆ Kam viņš varētu līdzināties? Pamato savu domu!
- ◆ Ko nozīmē viņa nosaukums?
- ◆ Kāds varētu būt viņa vārds?
- ◆ Kur viņš dzīvo un ko ēd?
- ◆ Ar ko viņš draudzējas, kādēļ?

Neparasto zvēru zīmējumus izlikt izstādē, katram pastāstīt par savu zvēru, tā dzīvesvietu, ikdienas gaitām un pārtiku, ko tas ēd. Iepazīsti arī citus neparastus zvērus no Ulfa Starka grāmatas “Zvēri, kurus neviens nav redzējis, tikai mēs” (Rīga: Liels un mazs, 2019.).

Nodarbība PUSDIENLAIKS ZOOĻĢISKĀJĀ DĀRZĀ

MĒRĶIS – veicināt radošumu, vērīgumu, prasmi realizēt savas ieceres.

MATERIĀLI: A4 lapa, citas krāsas papīrs vai aplikācijas papīrs, parastie un krāsainie zīmuļi, šķēres, līme, dzēšgumija.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pievērst bērnu uzmanību grāmatas ilustrācijām, kuru autore ir māksliniece Gundega Muzikante un kas ir veidotas papīra griezuma tehnikā.**
- **Paskaidrot bērniem, kas ir papīra griezuma tehnika.**

Papīra griezuma tehnika ir mākslas veids, kad uz papīra lapas tiek uzzīmēts objekts vai atsevišķas tā detaļas, uzzīmētais izgriezts un uzlīmēts uz citas papīra lapas. Zīmēšanai parasti izvēlas vienas krāsas papīra lapas, bet uzlīmē uz citas krāsas lapas, lai labāk izceltu uzzīmēto (piemēram, balta spalva uz oranžas papīra lapas, dzeltens mēness uz tumši zilās lapas, sarkana zemene uz zaļās lapas u.tml.).

- **Pārrunāt ar bērniem zēna gājienu ar tēti uz zooloģisko dārzu, noskaidrot, vai bērni atceras dzīvniekus un putnus, ko zēns ir redzējis zooloģiskajā dārzā. Noskaidrot, vai paši bērni ir apmeklējuši zooloģisko dārzu un kuri dzīvnieki vai putni ir vislabāk patikuši. Kādēļ?**

- **Pirms bērni sāk zīmēt un veidot savus attēlus, nolasīt priekšā Ineses Paklones dzejoli "Pusdienlaiks".**

Pusdienlaiks

Zoodārzā
no pusdivpadsmitiem līdz diviem
baro zvērus.

Šodien
mēs ar tēti turp braucam
zvēru barošanu
vērot.

Pusdienas ēdīs
nīlzirgi,
poniji,
pelikāni,
lauvas,
žirafes,
ziemeļbrieži.

Mēs ar tēti turp braucam
ne pārāk bieži.
Kad tētim ir laiks.

Pusdienlaiks!

- **Izdalīt bērniem nepieciešamos materiālus: A4 papīra lapas, aplikācijas papīru, parastos un krāsainos zīmuļus, šķēres, līmi, dzēšgumiju.**
- **Aicināt bērnus uz baltās lapas uzzīmēt un izkrāsot pusdienu laiku zooloģiskajā dārzā. Bērni var zīmēt zēna un tēta pusdienu laiku zooloģiskajā dārzā, atceroties dzejoļus, vai paši savu zooloģiskā dārza apmeklējumu. Ilustrāciju var veidot kā vienu kopīgu vai zīmēt pa detaļām, atsevišķi uzzīmēt, piemēram, sauli, cilvēkus, zvērus utt., lai vēlāk tos izgrieztu un uzlīmētu uz lapas kā atsevišķas zīmējuma detaļas vai kā vienotu, kopīgu attēlu.**
- **Atgādināt bērniem, ka ilustrācijai ir jābūt tādai, lai to var viegli izgriezt, – bez smalkām detaļām, kas pārklātos viena ar otru –, piemēram, ja paredzēts, ka attēls tiks veidots no atsevišķiem zīmējumiem, nezīmēt sauli un mākoņus kopā, bet atsevišķi, kokus un dzīvniekus atsevišķi utt.**
- **Rosināt izkrāsot un izgriezt uzzīmēto attēlu vai attēlus. Vislabāk attēlu sākt griezt no malas un nepieciešamības gadījumā lapu salocīt, lai vieglāk izgriezt vidusdaļas detaļas.**
- **Ņemt otru lapu, uz kuras paredzēts uzlīmēt izgriezto darbu vai atsevišķos zīmējumus, un sākt izvietot izgriezto uz tās. Izdomāt, kur atradīsies katra detaļa, un ar parasto zīmuli apvilkt ap to kontūru, tad visu noņemt nost un sagatavot darba vietu līmēšanai.**
- **Sākt līmēt izgrieztos zīmējumus – vispirms lielākās detaļas, pēc tam mazākās, no malām uz vidu, beigās tās detaļas, kas attēlā atradīsies tālāk.**

- **Līmējot attēlus, tos var pielīmēt pilnībā, bet var arī kādu detaļu atstāt neuzlīmētu līdz galam (piemēram, grāmatā 10. lpp. lemuram nav līdz galam pielīmēta auss, 14. lpp. čūscai – galva, 28. lpp. surikatam – aste utt.), tas rada reālāku efektu, ka dzīvnieks ir īsts.**
- **Ja ir nepieciešams papildināt attēlu, kad viss ir uzlīmēts un nožuvis, var izmantot krāsainos zīmuļus un paspilgtināt zīmējumu ar tiem (piemēram, ap dzīvniekiem apvilkt kontūras, kas rada ēnu efektu, piezīmēt smalkas papildus detaļas, ko grūti izgriezt, utt.).**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kā tiek veidoti papīra griezumā attēli?
- ◆ Ar ko tie atšķiras no citiem attēliem?
- ◆ Kādi materiāli nepieciešami, lai veidotu papīra griezumā attēlus?
- ◆ Kur zēns brauca ar savu tēti?
- ◆ Ko viņi gribēja redzēt zooloģiskajā dārzā?
- ◆ Kādus dzīvniekus viņi tur sastapa?
- ◆ Vai tu esi bijis zooloģiskajā dārzā?
- ◆ Kas tev vislabāk tur patika?
- ◆ Kādus dzīvniekus tu tur sastapi?
- ◆ Kurš bija visinteresantākais dzīvnieks, ko tu sastapi zooloģiskajā dārzā, kādēļ?
- ◆ Vai tu atceries lielāko un mazāko dzīvnieku, ko sastapi zooloģiskajā dārzā?

Izveidotos darbus izlikt izstādē. Kopīgi apmeklēt zooloģisko dārzu un pavērot, kā tiek baroti zooloģiskā dārza iemītnieki.

BĒRNU ŽŪRIJAS 2022

9+ vecuma grupas grāmatas

Marks Uve Klings
Diena, kad ome salauza internetu
Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2021.

Marks Uve Klings (1982) ir vācu rakstnieks, dziesmu autors un politisku stāvizrāžu mākslinieks. Studējis filozofiju un drāmu Berlīnes Brīvajā universitātē, kopš 2003. gada uzstājas ar dzejas lasījumiem un stāvizrādēm Berlīnē. Viņam ir savs raidieraksts "Ziņas no ķengura" (radio "Fritz"), viņa populārākā grāmata ir "QualityLand", kas vairākus mēnešus bijusi Vācijas bestselleru sarakstos, ir tulkota vairāk nekā divdesmit valodās, un ASV televīzijas kanāls HBO plāno veidot šīs grāmatas ekranizāciju.

Nodarbība SALAUZTAIS INTERNETS

MĒRĶIS – sekmēt lasītā teksta izpratni.

MATERIĀLI: 11. darba lapa, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Pārrunāt ar bērniem stāsta notikumus.**

- Klik, klik, – teica ome.
- Vienkārši neiet un viss!
- Kas neiet? – jautāja Tifānija.
- Internets, – teica ome.

→ **Izdalīt bērniem darba lapu. Paskaidrot, ka pretī katram grāmatas varonim ir jāieraksta, kā interneta pazušana ietekmēja viņa ikdienu.**

→ **Pēc uzdevuma izpildīšanas kopīgi apspriest uzrakstītās atbildes**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Ar ko ome salīdzināja internetu?
- ◆ Ko grāmatas varoņi darīja laikā, kad nestrādāja internets?
- ◆ Kas grāmatas beigās salaboja internetu?

- ◆ Kāda būtu tava reakcija, ja visā pasaulē pazustu internets?
- ◆ Kā interneta pazušana ietekmētu tavu ikdienu un ko tu šādā situācijā darītu?

Veikt eksperimentu „48 stundas bez interneta“. Eksperimenta laikā piefiksēt savas darbības, kā arī domas un sajūtas. Kopīgi apspriest eksperimenta rezultātus.

Nodarbība KORĶA TĀFELE

MĒRĶIS – attīstīt racionālās domāšanas spējas.

MATERIĀLI: 12. darba lapa, pildspalva vai parastais zīmulis, krāsainie zīmuļi, flomāsteri vai marķieri, A3 vai lielāka formāta lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Atgādināt, kā grāmatas varonis Maksis aprakstījis internetu.**

“– Internets, – Maksis skaidroja savai mazajai māšai, – ir kā korķa tāfele virs mana rakstāmgalda. Tikai daudz, daudz lielāka! Saproti? Tur var piespraust ziņas vai fotogrāfijas, vai stāstus, vai krāsojamās bildītes, pat mūziku un filmas, un visu iespējamo. Un jau ļoti daudzi cilvēki ir piesprauduši pie interneta dažādas lietas. Tāpēc šobrīd uz daudziem jautājumiem atbildes var atrast tieši tur. Diemžēl atbildes mēdz būt arī nepareizas, jo ne jau visi, kas klikšķinās internetā, ir gudri.”

→ **Sadalīt bērnus pa pāriem vai nelielās grupās un izdalīt darba lapas. Aicināt apspriest un uzrakstīt, kāda ir interneta pozitīvā un negatīvā loma mūsu dzīvē.**

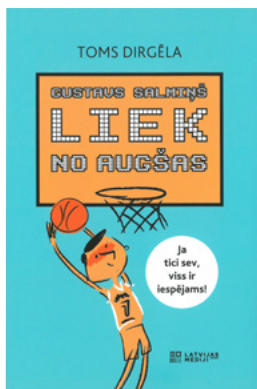
→ **Kad pāri vai grupas pabeiguši uzdevumu, visiem apspriest uzrakstīto un uz A3 vai lielāka formāta papīra lapas kopīgi izveidot vienu lielu tabulu ar interneta pozitīvo un negatīvo lomu sarakstu.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kā tu savā ikdienā izmanto internetu?
- ◆ Cik ilgu laiku, tavuprāt, tu varētu pavadīt bez interneta?
- ◆ Vai vari nosaukt gadījumus savā dzīvē, kad internets tev ir palīdzējis vai tieši otrādi – traucējis?

Apskatīt mājaslapu <https://drossinternets.lv/lv>, atrast un izlasīt interesējošus rakstus par drošu interneta lietošanu.

Toms Dirgēla
Gustavs Salmiņš liek no augšas

Rīga: Latvijas mediji, 2021.

Toms Dirgēla (1989) ir populārs lietuviešu bērnu grāmatu rakstnieks. Viņš ir uzaudzis Palangā un darījis ļoti dažādus darbus – pārdevis laikrakstus un saldējumu, vadījis projektus, bijis žurnālists un pat bērnudārza audzinātājs. Šobrīd viņš dzīvo Viļņā, ir 3 bērnu tēvs, mūzikas grupas “Grāmatu bērni” (*Children of Books*) dalībnieks un raksta grāmatas bērniem un jauniešiem. Ieguvis Lietuvas Izglītības ministrijas balvu bērnu literatūrā.

Māksliniece **Dale Karpavičūte** kā šīs grāmatas ilustratore saņēmusi balvu par 2014. gada labāko debiju lietuviešu bērnu literatūrā, un grāmata kopumā novērtēta kā stilīgāk ilustrētā grāmata bērniem.

Nodarbība VISS IR IESPĒJAMS

MĒRĶIS – radīt izpratni par motivāciju un tās nozīmību.

MATERIĀLI: krāsainas neliela izmēra lapiņas, pildspalvas, tāfele.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pārrunāt ar bērniem par Gustava Salmiņa nākotnes sapņiem un vēlmēm.**
- **Pievērst uzmanību tam, ka sapņus piepildīt nav viegli un ir vajadzīga liela motivācija.**
- **Aicināt bērnus uz lapiņām uzrakstīt četras lietas, kas Gustavam Salmiņam palīdzētu kļūt par komandas labāko spēlētāju, pēc tam lapiņas pārlocīt un samest kopējā traukā.**
- **Kopīgi lasīt un pārrunāt bērnu uzrakstītās idejas, uz tāfeles veidot plānu, kā Gustavam Salmiņam vajadzētu rīkoties, lai sasniegtu mērķi.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kas ir motivācija?
- ◆ Vai mēs viens otram varam palīdzēt sasniegt mērķus?
- ◆ Cik svarīgs ir draugu, skolotāju, klases biedru atbalsts? Kāpēc?

Apmeklējiet mājaslapu www.uzvediba.lv un aiciniet bērnus spēlēt brīvi pieejamās spēles klases saliedēšanai <https://www.uzvediba.lv/draudzīgai-klasei/>.

MĒRĶIS – radīt izpratni par darbu ar sevi, mērķu sasniegšanu, pozitīvu ieradumu veicināšanu.

MATERIĀLI: 13. darba lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pārrunāt ar bērniem Gustava Salmiņa sākotnējās neveiksmes iemeslus.**
- **Sarunu virzīt uz to, vai bērni paši ir domājuši par saviem mērķiem. Kā tos var sasniegt?**
- **Izdalīt bērniem darba lapas.**
- **Aicināt bērnus katram pašam padomāt, ko tuvākajā laikā viņi vēlētos uzsākt, lai piepildītu savus sapņus.**
- **Aicināt aizpildīt darba lapu.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kāpēc cilvēkam ir svarīgi zināt, ko dzīvē viņš vēlas sasniegt?
- ◆ Vai visi cilvēki var būt veiksmīgi?

Organizējiet tikšanos ar kādu ievērojamu cilvēku, iepriekš pajautājot bērniem pašiem, ko viņi vēlētos satikt. Sapņi mēdz piepildīties!

MĒRĶIS – rosināt pārdomas par saviem nākotnes mērķiem un ceļiem, kā tos sasniegt.

MATERIĀLI: 14. darba lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Uzsākt sarunu ar bērniem par to, ka jebkurš, arī pasaulslaveni cilvēki, kādreiz ir bijuši mazi un savu dzīvi veidojuši paši.**
- **Mudināt padomāt, kādi mēs katrs vēlamies būt.**
- **Izdalīt darba lapas un aicināt tās aizpildīt.**
- **Noslēgumā pārrunāt bērnu idejas, iedrošināt viņus sasniegt iecerēto.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Mēs zinām, ka trenējoties sporta rezultāti arvien uzlabojas. Vai savu apņēmību un mērķtiecību arī varam trenēt? Kā?
- ◆ Vai esat ievērojuši izcilas personības, kam vēlētos līdzināties? Kādas?

Grāmatās, žurnālos vai internetā sameklēt stāstus par slaveniem sportistiem, mūziķiem, zinātniekiem, miljonāriem, par to, kādi viņi bijuši bērnībā un kāds bijis viņu ceļš uz panākumiem!

Inese Zandere
Kaķis uz klavierēm
Rīga: Liels un mazs, 2021.

Inese Zandere (1958) ir latviešu dzejniece, publiciste un redaktore, bērnu grāmatu autore un izdevēja. Viņa ir saņēmusi Literatūras gada balvu par grāmatām “Iekšīņa un ārīņa” un “Melnās čūskas maiznīca”, Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu par grāmatām “Māsa un brālis” un “Ja tu esi sivēns”, Pastariņa balvu par grāmatu “Iekšīņa un ārīņa”, Autortiesību bezgalības balvu par visvairāk skanējušo muzikālo darbu bērniem – dziesmu “Prusakpolka”. Pēc Ineses Zanderes dzejas uzņemtas animācijas filmas “Nikno lapsēnu maršs” un “Miega vilcieniņš”. Dzejniece tikusi nominēta Hansa Kristiana Andersena balvai un Astridas Lindgrēnes piemiņas balvai bērnu literatūrā. Viņas dzejoļi atdzejoti angļu, bulgāru, čehu, krievu, lietuviešu, moldāvu, poļu, ukraiņu, ungāru, vācu, zviedru u.c. valodās.

Anita Paegle (1956) ir latviešu ilustratore. Beigusi J. Rozentāla Rīgas Mākslas vidusskolu un Latvijas Mākslas akadēmijas Grafikas nodaļu. Viņa zīmējusi ilustrācijas bērnu žurnāliem “Zilīte” un “Ezis”, bijusi žurnāla “Skola un Ģimene” mākslinieciskā redaktore. Piedalījies III un IV Starptautiskajā Grāmatu grafikas triennālē Viļņā, Bratislavas ilustrāciju biennālēs, Eiropas ilustrāciju biennālē Japānā un I, II un III Tallinas ilustrāciju triennālē Igaunijā. Viņai bijis vairāk nekā desmit personālizstāžu Latvijā, Francijā, Polijā, Itālijā un Čehijā. Par ieguldījumu grāmatu mākslā A. Paegle saņēmusi daudz apbalvojumu – Pavasara balvu, Pastariņa prēmiju, vairākkārt grāmatu mākslas konkursa “Zelta ābele” balvu, trīs reizes – 2005., 2006. un 2015. gadā – Jāņa Baltvilka balvu, divreiz nominēta H. K. Andersena balvai, vairākkārt – Astridas Lindgrēnes piemiņas balvai, viņas ilustrētās grāmatas iekļautas *IBBY* Goda sarakstā, Starptautiskās Jaunatnes bibliotēkas ikgadējā pasaules labāko bērnu un jauniešu grāmatu kolekcijā “Baltie kraukļi” (*The White Ravens*) un citās izlasēs.

Nodarbība PIECI MAZI KAĶI

MĒRĶIS – rosināt domāt par dzejoļa satura un formas vienotību, veicināt radošo pašizpaušmi.

MATERIĀLI: 15. darba lapa, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Izdalīt bērniem darba lapas un aicināt izlasīt trīs pantus no dzejoļa “Pieci mazi kaķi” (9. lpp.).**
- **Kopīgi apspriest, kas pantos atkārtojas un kur veidojas atskaņas.**
- **Aicināt izdomāt savus dzejoļa pantu variantus, trūkstošajās vietās ierakstot vārdus un frāzes.**
- **Ja bērni vēlas, savus pantu variantus var nolasīt pārējiem.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Vai, tavuprāt, sacerēt dzejoli ir grūti? Kāpēc?
- ◆ Vai tev vairāk patīk dzejoli ar atskaņām vai bez? Kāpēc?
- ◆ Ko tu gribētu pajautāt dzejniecei?

Sadalīties grupās un sacerēt pašiem savu dzejoli par kaķiem.

Nodarbība KAĶU STĀSTI

MĒRĶIS – veicināt radošo pašizpaušmi, sacerot un rakstot stāstus.

MATERIĀLI: 16. darba lapa, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Izdalīt darba lapas un aicināt bērnus izvēlēties vienu kaķa ilustrāciju.**
- **Paskaidrot uzdevumu – bērniem ir jāizdomā un jāuzraksta īss stāstiņš par izvēlēto kaķi, kurā ir jāpastāsta,**
  - ◆ kā sauc kaķi,
  - ◆ kur viņš dzīvo,
  - ◆ ar ko viņš dzīvo kopā,
  - ◆ ko viņam patīk darīt.
- **Aicināt bērnus nolasīt savus sacerētos stāstus. Pārrunāt, kā atšķiras tie stāsti, kas vēsta par vieniem un tiem pašiem kaķiem (bērni izvēlējušies vienādas ilustrācijas).**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Vai tev mājās ir kaķis? Ja ir, pastāsti par viņu. Ja nav, vai tu gribētu sev kaķi?
- ◆ Vai tu vairāk esi “kaķu” vai “suņu cilvēks”? Kāpēc?
- ◆ Kā, tavuprāt, atšķiras ielas kaķu un mājas kaķu dzīve?

Uzzīmēt savu kaķu ilustrācijas un sarīkot zīmējumu izstādi.

Ilze Skrastiņa
Lieliskā dzīve bez Zoom

Rīga: Iddea, 2021.

Ilze Skrastiņa (1967) ir grāmatas autore un ilustratore. Ilgus gadus strādājusi studijā "Dauka" un piedalījies daudzu animācijas filmu veidošanā ("Kaķīša dzirnavas", "Fantadroms", "Saule brauca debesīs"). Savu rakstītājas talantu atklājusi kā scenāriju autore filmām "Neparastie rīdzinieki", "Šunelītis" un "Varavīksne". Mini animācija ir arī grāmatas "Lieliskā dzīve bez Zoom" kustīgajā stūrītī. Tapis arī jauniestudējums radioteātrī "Lieliskā dzīve bez Zoom jeb Mikiņa un Elzas smieklīgās nedienas".

Nodarbība MIKIŅA UN ELZAS SMIEKLĪGĀS NEDIENAS

MĒRĶIS – atklāt un pilnveidot dalībnieku radošos talantus, zināšanas, prasmes teātra mākslā.

MATERIĀLI: sagatavoti stāsti "Tētu diena" un "Pidžamballīte" lasīšanai lomās. Stāstam "Tētu diena" uz lapiņām sagatavoti galveno personu vārdi – Teicējs, Skolotāja, Sporta skolotājs, Telefona īsziņas lasītājs, Tētis, Miks, Markusa tētis. Stāstam "Pidžamballīte" – Teicēja, Luīze, Aleksa, Martas brālis, Mamma.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pastāstīt dalībniekiem par grāmatas stāstu lasījumiem lomās.**
- **Uzaicināt 7 dalībniekus "Tēta dienas" lasījumam.**
- **Salocīt personu vārdus un aizklātā veidā ļaut izvēlēties lapiņu ar sagatavoto personas vārdu.**
- **Izdalīt lomām sagatavotos tekstus.**
- **Pieteikt stāsta "Tētu diena" lasījumu lomās un aicināt dalībniekus nolasīt savus tekstus.**
- **Stāsta "Pidžamballīte" lasījumam uzaicināt 5 dalībniekus.**
- **Salocīt personu vārdus un aizklātā veidā ļaut izvēlēties lapiņu ar sagatavoto personas vārdu.**
- **Izdalīt lomu sagatavotos tekstus.**
- **Pieteikt stāsta "Pidžamballīte" lasījumu lomās un aicināt dalībniekus nolasīt savus tekstus.**
- **Pārrunāt, kas patika lasījumā klausītājiem, kā jutās jaunie aktieri. Vai ir vajadzīgi mēģinājumi? Vai viegli runāt auditorijas priekšā?**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kā tu raksturotu Elzu un Miku?
- ◆ Kādi grāmatas notikumi pārsteidza?
- ◆ Kas tev patīk savā skolas dzīvē?
- ◆ Kādi pasākumi skolā ir visinteresantākie?
- ◆ Vai tu vēlētos būt Mikiņa vai Elzas klasesbiedrs? Pamato savu atbildi!

Noklausīties radioteātra lasījumu “Lieliskā dzīve bez ZOOM jeb Mikiņa un Elzas smieklīgās nedienas”.

Nodarbība NOTIKUMS MANAS KLASĒS DZĪVĒ

MĒRĶIS – sekmēt radošo pašizpaušmi, zīmējot komiksu.

MATERIĀLI: 17. darba lapa, zīmēšanas papīrs, rakstāmpiederumi, krāsu zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pārrunāt stāsta notikumus, galveno personu Mikiņa un Elzas tēlus.**
- **Pārrunāt notikumus un piedzīvojumus viņu skolas dzīvē, klasē un mājās.**
- **Pastāstīt par komiksu mākslu, to tapšanu, dažiem populārākajiem komiksiem, ko bērni varētu pazīt (“Donalds Daks”, “Lāčplēša dzimšana”, “Dogmens” u. c.).**
- **Izdalīt darba lapas, rakstāmpiederumus, krāsu zīmuļus.**
- **Pārrunāt darbības attēlojumu komiksu lauciņos.**
- **Rosināt uzzīmēt komiksu.**
- **Uzaicināt parādīt un nolasīt uzzīmēto komiksu.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kuri grāmatas notikumi tev šķita visinteresantākie?
- ◆ Kāpēc, tavuprāt, Mikam un Elzai ir tik interesanta dzīve?
- ◆ Vai ir viegli izdomāt sižetu komksam?
- ◆ Kādam jābūt māksliniekam, lai zīmētu komiksus?
- ◆ Kas, tavuprāt, ir grūtāk – uzrakstīt stāstu vai uzzīmēt komiksu?

Izpētīt komiksu vēsturi, atrast dažādus komiksus.

Žanete Lazdovska
Neatskaties
Rīga: Zvaigzne ABC, 2022.

Žanete Lazdovska (1985) ikdienā profesionāli strādā jurisprudences jomā, grāmata “Neatskaties” ir viņas pirmais literārais darbs. Žanete Lazdovska ir autores pseidonīms, kas ir izvēlēts par godu vectēvam, rakstniekam Vladimiram Kaijakam, kurš īstajā vārdā bija Kārlis Laimonis Lazdovskis (līdz 1959. gadam, vēlāk saucās Kārlis Bendrups (1959–1970), bet kopš 1970. gada vārda un uzvārda vietā lietoja savu pseidonīmu Vladimirs Kaijaks).

Nodarbība LATVIEŠU AUTORU PSEIDONĪMI

MĒRĶIS – veicināt prasmi meklēt informāciju elektroniskajos resursos.

MATERIĀLI: 18. darba lapa, parastais zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Paskaidrot, kas ir pseidonīms.**

Pseidonīms ir izdomāts vārds vai uzvārds, ar ko rakstnieki, žurnālisti paraksta savus darbus vai pieņem īstā vārda vai uzvārda vietā. Bieži pseidonīmus pieņem arī aktieri, mākslinieki, kā arī sabiedriskie vai politiskie darbinieki. Pseidonīmu pieņem labskanīgumam, lai slēptu patieso vārdu un uzvārdu, kā arī, lai akcentētu kādu savai darbībai vai daiļradei raksturīgu iezīmi. Dažreiz tiek izmantots kolektīvs pseidonīms, ar ko parakstās vairāki autori.

→ **Nolasīt biogrāfisko informāciju par autori Žaneti Lazdovsku (skat. augstāk) un pārrunāt ar bērniem, vai viņi zina kādu rakstnieku, mākslinieku vai mūziķi, kas izmanto pseidonīmu sava īstā vārda vietā, lai parakstītu savus darbus. Vai viņi paši, ja kļūtu par rakstniekiem vai populāriem cilvēkiem, izmantotu savu īsto vārdu vai lietotu pseidonīmu? Kāpēc?**

→ **Izdalīt bērniem 18. darba lapu un zīmuļus. Paskaidrot, ka informāciju vislabāk meklēt uzticamos informācijas avotos, piemēram:**

- ◆ <https://enciklopedija.lv/>
- ◆ <https://www.letonika.lv/>
- ◆ <https://literatura.lv/lv/post/index>

→ **Aicināt bērnus individuāli aizpildīt darba lapu.**

→ **Visiem kopā salīdzināt pareizās atbildes un apspriest informācijas meklēšanas avotus, to pieejamību, saprotamību, dažādību.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kas ir pseidonīms? Vai varat minēt kādu piemēru?
- ◆ Kādēļ cilvēki lieto pseidonīmus?
- ◆ Kā viņi izvēlas savus pseidonīmus?
- ◆ Vai zini kādu cilvēku, kas izmanto pseidonīmu?
- ◆ Vai pats izmanto pseidonīmu, kādēļ?
- ◆ Vai pseidonīmam ir nozīme cilvēka dzīvē? Pamato savu domu.
- ◆ Kur vislabāk meklēt informāciju par rakstniekiem?
- ◆ Kas ir uzticams informācijas avots?

Spēle "Atmini pseidonīmu". *Saraksta spēles dalībnieku vārdus uz lapiņām, katrs izvelk viena dalībnieka vārdu, izdomā viņam pseidonīmu un izveido par viņu īsu aprakstu. Pēc kārtas katrs bērns nolasa informāciju par izvēlēto cilvēku un nosauc viņam izdomāto pseidonīmu, aicina citus atminēt, par kuru ir stāsts. Pamato savu izvēli un kopīgi apspriež izvēlētos pseidonīmus.*

Nodarbība IEJŪTIES TĒLĀ

MĒRĶIS – veicināt radošo pašizpaušmi, sacerot stāstu.

MATERIĀLI: 19. darba lapa, pildspalva, A4 lapas.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Sadalīt bērnus grupās (2-4 katrā).**
- **Kopīgi pārrunāt 19. darba lapā minētās situācijas.**
- **Aicināt grupas izvēlēties vienu no notikumiem un izdomāt savu stāsta versiju, kas notiktu tad, ja pats tur atrastos, kā rīkotos, ko teiktu un darītu.**
- **Dot laiku, lai katra grupa uzraksta savas ainas aprakstu.**
- **Lūgt, lai grupas nolasa savus izdomātos notikumus.**
- **Kopīgi pārrunāt izdomātos notikumus un apspriest,**
  - ◆ ko grupas ir mainījušas stāstos;
  - ◆ kurš no varoņiem ir izdomāts un vai tas labi iederas stāstos;
  - ◆ kā tas ir parādījies notikumos un kas ir mainījies;
  - ◆ kad un kur grāmatā tam vislabāk būtu jāparādās;
  - ◆ vai jauna tēla parādīšanās mainītu stāsta norisi;
  - ◆ kāpēc ir izvēlēts šis varonis un šī aina;
  - ◆ kā varētu beigties grāmata, ja tiktu iesaistīti šie varoņi;
  - ◆ vai gribētu citādu grāmatas atrisinājumu, kādēļ.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kas ir stāstu sacerēšana?
- ◆ Vai iespējams papildināt grāmatu ar jauniem notikumiem?

- ◆ Kā var veidot jaunu stāstu? Mini piemērus.
- ◆ Kā iesaistīt jaunus tēlus jau uzrakstītā stāstā?
- ◆ Vai stāstam jābūt atrisinātam vai tas var turpināties pēc grāmatā aprakstītā?

Lasījumi, kuros grupas lomās skaļi nolasa pārveidotos grāmatu fragmentus ar papildinātajām personām un notikumiem.

Daina Ozoliņa
Pandēmijas detektīvi
Rīga: Zvaigzne ABC, 2021.

Daina Ozoliņa (1981) ir rakstniece, tulkotāja un skolotāja, kura ilgu laiku strādājusi ar pusaudžu klasēs Kaibalas skolā. Viņa sarakstījusi vairākas grāmatas bērniem un pusaudžiem – “Ziemā vajag sniegu!” (2007), “Burvīgās brīvdienas” (2008), “Brīnumi notiek” (2009), “Atmaskot direktori” (2010), “Izglābt vasaras brīvlaiku” (2018), “Pandēmijas detektīvi” (2021). No angļu valodas tulkojusi ļoti iecienītās Džefa Kinnija “Grega dienasgrāmatas”, Raselas Reičelas Renē “Nikijas dienasgrāmatas”, Hollijas Smeilas sēriju “Geek girl”.

Nodarbība JAUNIE PIEDZĪVOJUMI PĒC PANDĒMIJAS

MĒRĶIS – rosināt radošu domāšanu un rakstīšanu.

MATERIĀLI: A4 lapa, rakstāmpiederumi.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pārrunāt ar bērniem garstāsta notikumus.**
- **Izdalīt bērniem A4 lapu un rakstāmpiederumus.**
- **Aicināt izdomāt un uzrakstīt grāmatas turpinājumu – kādu notikumu pēc pandēmijas.**
- **Uzaicināt nolasīt savu sacerēto grāmatas turpinājumu.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kur norisinās stāsta notikumi?
- ◆ Kā tu raksturotu Austri un Odriju? Pamato savas domas!
- ◆ Kā tu vērtē draugu piedzīvojumus?
- ◆ Kā tu rīkotos detektīvu vietā?
- ◆ Kādam jābūt detektīvam?
- ◆ Veido domu tīklu par tēmu “Detektīvi”!

Kopīgi ar bērniem sameklēt vēl citas grāmatas par detektīviem un izveidot grāmatu izstādi.

MĒRĶIS – sekmēt bērnu vērīgumu un iztēli, prasmi informācijas meklēšanā.

MATERIĀLI: 20. darba lapa, A4 lapa, rakstāmpiederumi.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Uzrakstīt uz lapiņām 3-4 grāmatu nosaukumus:**

1. Ērihs Kestners "Emīls un Berlīnes zēni" (Rīga: Zvaigzne ABC, 2015.)
2. Kristīne Nestlingere "Kristas slepenā dienasgrāmata. Paula slepenā dienasgrāmata" (Rīga: Zvaigzne ABC, 2004.)
3. Māris Rungulis "Vardes kurkst kabatās" (Rīga: Pētergailis, 2004.)
4. Timo Parvela "Ella un draugi" (Rīga: Zvaigzne ABC, 2012.)

→ **Pārrunāt ar bērniem garstāsta notikumus.**

→ **Sadalīt bērnus 3-4 grupās.**

→ **Izdalīt katrai grupai A4 lapu un rakstāmpiederumus.**

→ **Pastāstīt par detektīvaģentūrām, to nosaukumiem.**

→ **Aicināt bērnus izdomāt un uzrakstīt savai detektīvaģentūrai nosaukumu.**

→ **Kad nosaukums ir uzrakstīts un nolasīts, izdalīt detektīvaģentūru jaunajiem darbiniekiem darba lapas anketas.**

→ **Aicināt aizpildīt anketas un to labajā pusē uzzīmēt savu portretu.**

→ **Dalībnieki iepazīstina ar sevi savas detektīvaģentūras kolēģus.**

→ **Pastāstīt par pirmo uzdevumu - atrast grāmatu. Iepazīstināt ar grāmatu meklēšanu.**

→ **Izdalīt uzdevumus jaunajām detektīvaģentūrām, ļaut apspriesties un meklēt grāmatas.**

→ **Pārrunāt grāmatu meklēšanas gaitu.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kādus notikumus tu vislabāk atceries?
- ◆ Kā tu vērtē bērnu ideju nodibināt savu detektīvaģentūru?
- ◆ Kā tu domā, vai "Pandēmijas detektīvos" tēlotie notikumi ir aktuāli arī pēc pandēmijas? Pamato savas domas!
- ◆ Atceries un pastāsti par kādu notikumu, ko esi piedzīvojis?
- ◆ Kā varētu darboties tava detektīvaģentūra vasarā?

Atrast enciklopēdijās informāciju par slaveniem detektīviem.

Laura Vinogradova

Tētis un suns

Rīga: Zvaigzne ABC, 2021.

Laura Vinogradova (1984) ir latviešu rakstniece, vairāku stāstu krājumu un bērnu grāmatu autore. Viņa studējusi Rīgas Tehniskajā universitātē, bet kopš 2020. gada strādā Rakstniecības un mūzikas muzejā. Publicējusi prozas grāmatas bērniem “Snīpulītis no Snīpuļciema” (2017), “Mežpasakas. Par Meža Susuri, skudrām, Vilceni un Pūces Bērnu” (2019) un “Mežpasakas. Par Zalktēnu un stirnu meitenēm” (2019), grāmatu “Lapsa. Pasaka pieaugušajiem” (2017), stāstu krājumus “Izelpas” (2018) un “Lāču kalns” (2018), kā arī garstāstu “Upe” (2020), kas BJVŽ 2021. gada Vecāku žūrijā saņēma 1. vietu. L. Vinogradova ir 2021. gada Eiropas Savienības Literatūras balvas laureāte.

Ieva Maurīte (1971) ir latviešu māksliniece, studējusi Latvijas Mākslas akadēmijas grafikas nodaļā. Izstādēs viņa piedalās kopš 1991. gada. Strādājusi vairākās starptautiskās rezidencēs – Francijā, Vācijā, Lihtenšteinā, Islandē, Somijā un ASV. Viņas darbi atrodas privātās un publiskās kolekcijās Latvijā un ārpus tās robežām. 2010. un 2012. gadā māksliniece saņēmusi konkursa “Zelta ābele” balvu nominācijā “Skaistākā grāmata”.

Nodarbība MANS DĀRZS

MĒRĶIS – attīstīt plānošanas un informācijas meklēšanas prasmes, rosināt radošu pašizpaušmi.

MATERIĀLI: 21. darba lapa, parastais zīmulis, krāsainie zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Atgādināt bērniem stāsta notikumus, kad Magda nolemj iestādīt savu dārzu.**

“Padomā tik, te, aiz vecajiem šķūnišiem, kaut kas klusi aug! Un tad pēkšņi, kad Magda jau ilgi vērojusi mazo stādu, viņai top skaidrs – Magdai būs pašai savs dārzs!!! [...] Tur nāks tikai Magda ar savām pēdām. Un pēdos tik, cik grib. Sēdēs klusi un vēros, kā atplaukst zieds un kā pa to ložņā bites.”

→ **Izdalīt nodarbības dalībniekiem darba lapas. Paskaidrot, ka jāuzzīmē savs sapņu dārzs. Bērniem ir jāizvēlas, kādus dārzenus, garšaugus vai augļus viņi gribētu iestādīt savā dārzā.**

→ **Aicināt atrast informāciju internetā vai grāmatās, kā izskatās dažādu dārzenu, garšaugu un augļu stādi, kā viņi aug, lai bērni varētu veiksmīgāk vizualizēt un uzzīmēt savu dārzu.**

- **Pēc uzdevuma izpildīšanas aicināt bērnus pastāstīt par savu dārzu, kas tajā aug. Kopīgi apspriest, ko bērni darītu ar izaudzētajiem produktiem – savāktu un apēstu vai pārdotu, piemēram, kādā tirdziņā.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Ko savā dārzā iestādīja Magda?
- ◆ Vai tavai ģimenei ir dārzs? Ja ir, kas tajā aug? Ja nav, vai tu gribētu izveidot pats savu dārzu tāpat kā Magda?
- ◆ Kādi dārzeni, augļi un ogas tev visvairāk garšo?

Aiziet uz tuvāko tirgu un apskatīties, kādus Latvijā audzētus produktus tajā var nopirkt.

Nodarbība MAGDAS TĒTIS UN SUNS

MĒRĶIS – sekmēt lasītā teksta izpratni.

MATERIĀLI: 22. darba lapa, pildspalva vai parastais zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ◆ **Izdalīt darba lapas. Aicināt individuāli, pāros vai nelielās grupās aizpildīt tabulu, atbildot uz jautājumiem par notikumiem ar Magdas tēti un suni.**
- ◆ **Pēc uzdevuma izpildīšanas kopīgi apspriest atbildes.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kā Magdu sauc viņas tētis? Kāpēc?
- ◆ Kāpēc Magda ļauj sunim būt kopā ar viņu dārzā?
- ◆ Kāda, tavuprāt, varētu būt Magdas suņa un tēta pirmā tikšanās?

Kopīgi izdomāt, kādu vārdu varētu dot Magdas sunim.

Nodarbība VĒROŠANA

MĒRĶIS – attīstīt novērošanas prasmes, rosināt vērtību izpratni.

MATERIĀLI: 23. darba lapa, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ◆ **Atgādināt bērniem stāsta notikumus.**

“Magdai patīk bērni, bet bieži Magda grib būt viena un vērot. Vērošanā citi traucē. Jaucas pa vidu, kļaidā, bet jāvēro ir klusumā. Magda vēro, kā viss aug. Ieslīd mammas dārzā starp upeņu krūmiem un vēro dilles. Osta un skatās. Tas, kas aug, vienmēr ir mainīgs. Katru reizi, kad Magda

atnāk, tas ir jau citāds. Katrs augs sākumā ir mazs, tad kļūst lielāks un lielāks. Pēc tam jau pilns pumpuriem un ziediem, līdz izbirst sēklās. Magda skatās ilgi un klusi. Kad nogurst vērot, skrien pie bērniem spēlēties. Tad arī viņa kļūst klusā, lēnā, smejas pilnā balsī un apreibst šūpolēs.”

- ◆ **Noorganizēt pastaigu tuvākajā parkā, mežā vai pļavā. Izdalīt darba lapas un aicināt bērnus atrast vienu vietu, kur kādu laiku individuāli klusumā pavērot apkārt notiekošo. Nodarbības dalībniekiem vērošanas laikā darba lapā ir jāpiefiksē, kas tiek ieraudzīts, sadzirdēts un kādas emocijas tiek sajūtas.**
- ◆ **Kad uzdevums ir izpildīts, kopīgi apspriest novēroto. Aicināt uz sarunu par šādas vērošanas nepieciešamību straujajā dzīves ritmā.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kāpēc Magdai patīk būt dārzā?
- ◆ Vai tev patīk vienatnē un klusumā kaut ko vērot?
- ◆ Kuros momentos, tavuprāt, ir labāk būt vienatnē, bet kuros – kopā ar citiem?

Zīmējumus, kas tapuši, dabā vērojot, izlikt izstādē.

JAUNIEŠU ŽŪRIJAS 2022

11+ vecuma grupas grāmatas

Petra Posterte
Gads, kad ieradās bites
Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2021.

Petra Posterte (1970) ir vācu rakstniece, dzimusi Štutgartē, studējusi žurnālistiku, vēsturi un mākslas vēsturi. Viņa bijusi redaktore un radio raidījumu autore vācu raidorganizācijā SWR. Viņa raksta grāmatas un radio stāstus bērniem un kopā ar ģimeni dzīvo netālu no Diseldorfas.

Aleksandra Runde (1995) ir jauna māksliniece, kura 2022. gadā ieguvusi maģistra grādu LMA. Māksliniece piedalījies dažādos radošos projektos, piemēram, zīmējusi ilustrācijas dažādiem literāriem darbiem, bijusi scenogrāfe Liepājas leļļu teātra izrādei "Sarkangalvīte", veidojusi plakātus un citas vizualizācijas Starptautiskās Jāņa Baltvilka balvas literatūras lasījumiem 2022. gadā. Grāmata "Gads, kad ieradās bites" ir viens no nominētajiem jauniešu literatūras darbiem grāmatu mākslas konkursā "Zelta ābele 2021". Mākslinieci interesē gan ļoti detalizēts un smalks darbs litogrāfijas darbnīcā, gan ekspresīvi eksperimenti ar tušu. Viņa arvien mācās, kā uzzīmēt lēnu vakaru, kafijas un bulciņu smaržu, pilsētā satiktu žurku vai aizmirstus cimdus.

Nodarbība JOZIJAS UN VIŅAS BIŠU VIENA GADA KALENDĀRS

MĒRĶIS – rosināt literāru darbu lasīt uzmanīgi un vērīgi, pilnveidot prasmi izvēlēties informāciju no lasītā darba, kas nepieciešama viedokļa pamatošanai.

MATERIĀLI: 24. darba lapa, rakstāmpiederumi.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pēc teksta izlasīšanas skolēni (individuāli, pāros vai grupās) tiek rosināti pārrunāt atslēgas vārdu nozīmi katrā no mēnešiem.**
- **Skolēni individuāli vai grupā piedāvā katram mēnesim vēl citu nozīmīgu atslēgas vārdu.**
- **Nodarbības noslēgumā skolēni darba lapas bišu šūnās ieraksta interesantus faktus, ko uzzinājuši par bišu dzīvi.**
- **Noslēgumā ieteicams pārrunāt skolēnu jauniegūtās zināšanas.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kāpēc darba lapas kalendārā ierakstīti tieši šie vārdi?
- ◆ Kuru atslēgas vārdu tu izvēlētos, raksturojot mēnesi?
- ◆ Kādi līdzekļi tekstā tika izmantoti, lai tu varētu labāk saprast Jozijas dzīves notikumus un bišu saimes dzīvi?

Pusaudži iesaistās diskusijā “Kuras 3 lietas tu ņemtu līdzi uz neapdzīvotu salu?” (rosinājumu skatīt tekstā 151. lpp.).

Noskatīties video sižetu par bišu kopšanu - <https://www.youtube.com/watch?v=QAFSueQ7NmQ>.

Nodarbība VAI MATEMĀTIKA PALĪDZ SAPRAST LITERĀRU DARBU?

MĒRĶIS – sekmēt lasītāja vērigumu.

MATERIĀLI: 25. darba lapa, krāsaini zīmuļi, lapas pierakstiem.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ **Pārrunāt, kāpēc stāstā izmantoti skaitļi un kā tie palīdz saprast saturu.**
- ➔ **Rosināt pusaudžus strādāt ar darba lapu, savienojot skaitļus ar pareizo faktu.**
- ➔ **Aicināt skolēnus pēc darba veikšanas noskaidrot pareizās atbildes.**

PAREIZĀS ATBILDES.

1	Tik stundu nedēļā Jozijai bija atvēlēts laiks, ko pavadīt pie bitēm Almas uzraudzībā. Tik bišu saimju ir Jozijai.
5	Tik stropu bija vectēva dārzā.
6	Tāda numura klasē mācās Jozija.
3-5-8	Šie skaitļi norāda uz bites nogatavināšanas laiku.
8	Šis skaitlis norāda uz biškopju biedrības sapulces punktu, ar kuru Jozija tiek uzņemta biškopju saimē.
12	Tik gadu ir Jozijai. Tik dienu paiet, lai no kāpura un tad no kūniņas izšķiltos bite.
35	Tik grādu siltai jābūt bitei, lai tā varētu pacelties spārnos.
36	Tik grādu ir bišu stropā.
45	Tik dienu vasarā dzīvo bite.
84	Tik gadu bija Jozijas vectēvam Otmāram.
1000	Tik bišu izkūņojas katru dienu vasaras sākumā.
7000	Tik bišu Jozijas saimē bija janvārī.
50 000	Tik bišu ir vienā saimē.

- ➔ **Dalībnieki tiek rosināti, balstoties uz stāsta saturu, atrast citus faktus ar skaitļiem.**

- **Uzdot skaitļu mīklas citiem (to var organizēt kā konkursu, kurš zinās un atminēs vairāk faktu).**
- **Aicināt skolēnus pēc darba veikšanas noskaidrot pareizās atbildes.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Ka tu domā, kāpēc šajā stāstā ir tik daudz skaitļu?
- ◆ Vai skaitļu izmantojums palīdz labāk saprast saturu?
- ◆ Kuri skaitļi, tavuprāt, raksturo ikvienu cilvēku?
- ◆ Kuri skaitļi varētu raksturot tikai tevi?

Uzraksti un atšifrē trīs skaitļus, kas raksturo tevi, tavu ģimeni vai dzimtu.

Marija Parra
Glimmerdāles Tonje
Rīga: Liels un mazs, 2022.

Marija Parra (1981) ir norvēģu rakstniece, kas bērnu literatūrā debitējusi 2005. gadā. Pēc maģistrantūras studijām Bergenas Universitātē Marija Parra strādājusi par vidusskolas skolotāju, bet kopš 2012. gada viņa nodevusies tikai rakstniecībai. Viņa ir saņēmusi vairākas prestižas norvēģu literārās balvas, kā arī Skolu bibliotekāru asociācijas balvu. Latviešu lasītājiem viņa jau ir pazīstama ar divām iepriekš iznākušām grāmatām, kas bijušas iekļautas arī Bērnu un jauniešu žūrijā – „Vafeļu sirdis” (2016) un „Vārtsargs un jūra” (2019), pēc kuru motīviem veidotas arī režisora Jāņa Znotiņa izrādes.

Reinis Pētersons (1981) ir daudzpusīgs ilustrators un animācijas filmu mākslinieks, kura pirmā ilustrētā grāmata iznākusi 2007. gadā. Kopumā ilustrējis jau vairāk nekā 40 grāmatu, zīmējis vairāk nekā 20 galda spēļu, daudzas no tām tikušas arī apbalvotas. Vairākkārt saņēmis Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu bērnu literatūrā un grāmatu mākslā, kā arī nominēts Hansa Kristiana Andersena balvai un Astridas Lindgrēnes piemiņas balvai. Kopš 2009. gada aktīvi strādā arī animācijas filmu jomā. 2011. gadā viņa autorfilma animācijā – ogles tehnikā zīmētā “Ursus” – ir piedalījies vairāk nekā simt kinofestivālos visā pasaulē, gūstot gan skatītāju, gan žūriju atzinību. Strādājis arī kā scenogrāfs Latvijas Leļļu teātrī, veidojot tēlus un skatuves noformējumu bērnu izrādēm.

Nodarbība ZINI VAI MINI

MĒRĶIS – veicināt vērtīgumu un prasmi meklēt informāciju.

MATERIĀLI: 26. darba lapa, parastais zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ***Pārrunāt ar pusaudžiem stāsta galvenos tēlus, lūgt nosaukt personas, kas tiem palikušas prātā, un pastāstīt, kādēļ tos atceras (Tonje, viņas tētis, kaimiņš, mamma, jaunie bērni, ciemata iedzīvotāji, tantes u.t.t.).***
- ***Izdalīt bērniem 26. darba lapu un zīmuļus.***
- ***Aicināt bērnus aizpildīt darba lapu. Mudināt sākumā mēģināt atcerēties, neizmantojot grāmatu, bet, ja tas neizdodas, mudināt bērnus atrast atbildes grāmatā.***
- ***Lūgt bērnus nolasīt atbildes, noskaidrot, vai visiem ir izdevies atrast pareizās.***

GUNVALS

Viņš ir garš kā trollis, ar nelielu kumpumu pašā augšā. Spēka gados viņš bija vēl garāks – pēdējā laikā viņš ir drusku sarucis.

ŪLE

Vienam kājās ir armijas bikses un ap pieri apsiets lakats. Viņš lēkā un spārda ledus gabalus.

BRŪRS

Otrs ir ģērbies pavisam parasti un mierīgi iet pa ceļa malu.

GITE

Tā ir tukla, maza meitenīte, kurai noteikti ir tikai divi vai trīs gadi.

ŪLES, BRŪRA, GITES MAMMA

Viņai ir laipnas acis, un, lai gan viņa izskatās sagurusi, viņa smaida tā, ka virtuvē kļūst silti.

GLADIATORS

Viņa acis pustumsā spīd gaiši zaļas. Viņam ir milzīgi liela galva.

TONJE

Ar lauvas cirtām uz galvas, tad vasarraibumaino seju, vienmēr drusku nekārtīgas drēbes, līdz pat kājām, kur viena pēda rāda tieši uz priekšu, bet otra mazliet uz sāniem.

BASTERS

Izskatās pēc slapju dvieļu čupas, un gaita tam ir kā klibai pīlei.

TONJES MAMMA

Saules gaismas apņemta un džemperis tik labi smaržo pēc okeāna un jūras, ka to varētu ostīt visu dienu.

ĪDUNA, EIRA

Viņš uztaisīja viņu kalsnu un vasarraibumainu un izlēma, ka viņa būs tāda, kas salokās kā akordeons, kad smejas.

KAIJULIS GEIRS

Viņš ir trīs gadus vecs un kļuvis par resnu un traki trokšņainu kaiju, briesmīgāko no visām.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kurš, tavuprāt, ir visspilgtākais stāsta tēls, kādēļ?
- ◆ Vai tu pazīsti kādu, kas ir līdzīgs stāstā tēlotajām personām, pastāsti par viņu?
- ◆ Kā tu rīkotos, ja tev draugos būtu kāda no stāsta personām?
- ◆ Vai tu esi piedzīvojis līdzīgas situācijas, lūdzu, pastāsti par tām?
- ◆ Vai esi līdzīgs kādam no grāmatas tēliem, kādēļ tā domā?

Izdomāt raksturojumu kādam no grāmatas tēliem, aicināt pārējos atminēt, par ko tas ir.

Nodarbība VĒSTULE

MĒRĶIS – rosināt spēju formulēt domas, radošo pašizpaušmi, rakstot vēstuli.

MATERIĀLI: 27. darba lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Rosināt atcerēties stāsta galvenos tēlus, aicināt pievērst uzmanību, ar ko kopā Tonje pavada visvairāk laika (ar tēti, Gunvalu, Pēteri, veco Nilsu u.t.t.).**
- **Izdalīt bērniem darba lapas un pildspalvas.**
- **Nolasīt citātu no Marijas Parras grāmatas “Glimmerdāles Tonje”, kur Heidi prasa Tonjei, kādēļ viņa tik ļoti mīl savu tēti.**

“Kāpēc tu tik stipri mīli savu tēvu, Tonje Glimmerdāle?” vakar jautāja Heidi. Tonje domīgi gremo. Tāpēc, ka viņš ir tētis? Tāpēc, ka viņam ir mīlīga bārda, un tāpēc, ka viņš dod ziemeļbrieža frikadeles, kad viņa ir bēdīga, un tāpēc, ka viņš rūpējas par viņu. Patiesībā tētis ir kā kalni, Tonje domā. Vienmēr šeit. Tāpēc viņa viņu tik stipri mīl.”

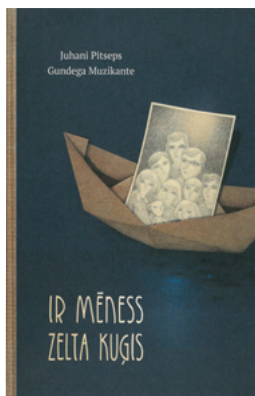
- **Aicināt pusaudžus uzrakstīt vēstuli savam tētim, vectēvam, brālim vai onkulim, kas viņu dzīvē ieņem nozīmīgu lomu.**
- **Lūgt, lai kāds, kurš vēlas, nolasa savu uzrakstīto vēstuli.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Ar ko kopā Tonje pavada savu ikdienu?
- ◆ Kas ir Tonjes labākie draugi?
- ◆ Kādā vidē dzīvo Tonje, kur atrodas viņas mājas?
- ◆ Kur Tonje mācās un kā nokļūst uz skolu?
- ◆ Kādēļ tētis Tonjei ir tik svarīgs? Ko dara viņas mamma?

Uzrakstīto vēstuli pārrakstīt uz vēstuļu papīra un nosūtīt adresātam pa pastu.

Juhani Pitseps **Ir mēness zelta kuģis**

Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2021.

Juhani Pitseps (1964), igauņu rakstnieks, dzimis Tartu un Tartu Universitātē ieguvis botāniķa un ekologa specialitāti. Viņš bijis zinātniskais līdzstrādnieks Igaunijas ZA Zooloģijas un botānikas institūtā, Tartu Leļļu teātra direktors, avīzes reportieris. No 2001. gada viņš strādā par Igaunijas Dzīvības zinātņu universitātes Dabaszinātņu skolas vadītāju. Grāmatas raksta visai ģimenei: “49 gadalaiki” (2003), “Koka Madonna” (2009), “Leļļu stāstu pilnas istabas” (2011), “Ir mēness zelta kuģis” (2021), kas vienīgā ir tulkota arī latviešu valodā. Angliski tulkota Juhani bērnu grāmata “Vīrs, kas pieskārs alnim” (2014), krieviski – “Stāsts par ozoliņu, vārnu un dusmām” (2015), gruzīnu un krievu valodā “Es piederu sev” (2017).

Gundega Muzikante (1964), latviešu māksliniece, ir dzimusi un dzīvo Rīgā. Beigusi Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolu un Latvijas Mākslas akadēmijas Grafikas nodaļu, ieguvusi arī mākslas maģistra grādu. Pirmo grāmatu ilustrējusi 1990. gadā un šajā gadā ieguvusi arī Indriķa Zeberiņa balvu. Veidojusi ilustrācijas un grafisko dizainu vairāk nekā 30 bērnu un jauniešu grāmatām. Mācījusi mākslu Rīgas Latviešu biedrības “Spēļu skolā” un Baldones Mākslas skolā, zīmējusi ilustrācijas bērnu žurnāliem “Zilīte”, “Ezis”, arī žurnāliem “Dārza Pasaule”, “Dārzā”, “Mūsmājās”. 2016. gadā radījusi dizainu 5 eiro monētai “Pasaku monēta II. Eža kažociņš”, kas ieguva balvu “Latvijas gada monēta 2016”. Ilustrētās grāmatas vairākkārt nominētas grāmatu mākslas konkursā “Zelta ābele”, 2014. un 2022. gadā saņēmusi Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu grāmatu mākslā, par izcilu māksliniecisko sniegumu nominēta arī H. K. Andersena balvai un vairākkārt – Astridas Lindgrēnes balvai.

Nodarbība IR ZVAIGZNE SUDRABAIRIS: SARUNAS PAR IGAUNIJAS UN LATVIJAS VĒSTURES LAPPUSĒM

MĒRĶIS – nostiprināt vēstures zināšanas par Igaunijas un Latvijas iedzīvotāju bēgļu gaitām 1944. gada rudenī.

MATERIĀLI: Mutvārdu vēstures sērijas “Bez bailīgjie” grāmata “Pārcēlāji” – Ērika Tomsona, Pētera Jansona un Laimoņa Pētersona dzīvesstāsti (Rīga: Mansards, 2021.).

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pārrunāt ar bērniem garstāsta notikumus.**
- **Iepazīstināt ar grāmatas “Pārcēlāji” stāstiem par Ēriku Tomsonu, Pēteri Jansonu un Laimoni Pētersonu.**
- **Salīdzināt Juhana Pitsepa garstāstu “Ir mēness zelta kuģis” ar dokumentāliem dzīvesstāstiem un fotogrāfijām grāmatā “Pārcēlāji”.**

→ **Rosināt padomāt, kas abiem literārajiem darbiem kopīgs un kas ir atšķirīgs.**

→ **Ko nozīmē – būt bēglim šodien?**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kur notiek Juhana Pitsepa garstāsta “Ir mēness zelta kuģis” darbība?
- ◆ Kas notiek ar Kētes rotaļlietām?
- ◆ Kādi notikumi bēgļus pārsteidz jūrā?
- ◆ Kad Kēte atgriežas Igaunijā?
- ◆ Ko nozīmē vārdi “Pekaini, tu devi man cerību toreiz un dod arī tagad!”?
- ◆ Ko simbolizē akmens laiva pie Ēstergarnas baznīcas kasētas?
- ◆ Kā tu raksturotu Gundegas Muzikantes ilustrācijas? Kādas nokrāsas un noskaņas ir ilustrācijās?
- ◆ Kā tu domā, kāpēc autors savu stāstu ir nosaucis “Ir mēness zelta kuģis”? Kā, tavuprāt, vēl varētu nosaukt šo stāstu?
- ◆ Kā tu raksturotu laiku 1944. gada rudenī Latvijā un Igaunijā?
- ◆ Kādi bijuši jauniešu sapņi?
- ◆ Kādi notikumi izmaina viņu dzīvi?
- ◆ Kādas rakstura īpašības piemīt pārcēlājiem?
- ◆ Kas notiek ar pārcēlājiem, kurus izseko un arestē?
- ◆ Kas kopīgs Juhani Pitsepa grāmatai “Ir mēness zelta kuģis” un stāstiem grāmatā “Pārcēlāji” un kas atšķirīgs?
- ◆ Kā tu domā, vai šie stāsti mūsdienās ir aktuāli?

Izlasīt Laura Gundara “Mika grāmatu” (māksliniece Elīna Elere, Rīga: Latvijas okupācijas muzeja biedrība, Apgāds “Brīvs”, 2022.).

Nodarbība VĒSTULE MEITENEI VAI ZĒNAM 1944. GADA RUDENĪ

MĒRĶIS – veicināt radošo pašizpaušmi, sacerot un rakstot vēstuli.

MATERIĀLI: A4 lapa, rakstāmpiederumi, krāsainie zīmuļi, aploksne.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pārrunāt ar bērniem garstāsta notikumus, vairāk pastāstīt par 1944. gada notikumiem.**
- **Izdalīt bērniem rakstāmpiederumus, krāsainos zīmuļus, A4 lapu un aploksni.**
- **Pastāstīt, kā jāraksta vēstule.**
- **Aicināt uzrakstīt vēstuli pagātnes meitenei vai zēnam, kuram 1944. gadā ir 11 gadu. Izdomāt drauga vārdu un vēstulē pastāstīt, kā mainījusies Latvija kopš tā laika.**
- **Aicināt noformēt vēstuli, uzzīmējot kādu mūsdienu Latvijas ainu.**
- **Noformēt aploksni, uzrakstot valsti, kur ceļos vēstule, un uzzīmēt tās valsts karogu.**
- **Noslēgumā kopīgi uzrakstīt piecindi “Brīvība”:**

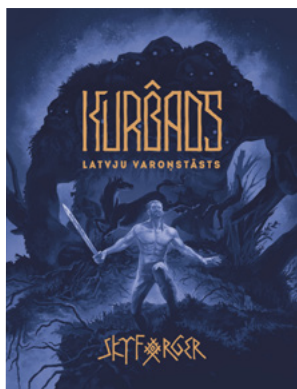
1. rinda – nosaukums;
2. rinda – nosaukuma raksturojums divos vārdos;
3. rinda – trīs vārdi, kas raksturo darbību;
4. rinda – no četriem vārdiem veidota frāze, kas izsaka izjūtas;
5. rinda – viens vārds vai vārdu savienojums, kas izsaka brīvības būtību.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kādi vēsturiski notikumi risinās 1944. gada rudenī?
- ◆ Kādās krāsās attēloti garstāsta notikumi?
- ◆ Kā, tavuprāt, justos draugs, izlasot tavu vēstuli?
- ◆ Vai tu vēlētos saņemt atbildi?
- ◆ Ar ko tev asociējas brīvība?
- ◆ Kādās krāsās vai nokrāsās, tavuprāt, jāzīmē brīvība? Vai var uzzīmēt brīvību?
- ◆ Vai ļaunos spēkus ir iespējams iznīcināt?
- ◆ Pastāsti, kādas atziņas tu guvi.

Apmeklēt Latvijas okupācijas muzeju klātienē vai iepazīt to virtuāli.

Kurbads. Latvju varoņstāsts

Rīga: Zvaigzne ABC, 2022.

Latviešu tautas pasaka Guntara Godiņa apdarē.

Guntars Godiņš (1958) ir izcils un pieredzējis tulkotājs, dzejnieks un atdzejotājs. Par igauņu rakstnieka Andrusa Kivirehka prozas tulkojumiem divas reizes saņēmis Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu bērnu literatūrā. Lai atdzejotu somu dzejnieces Heli Lāksonenas (Heli Laaksonen) atraktīvos dzejoļus, kas rakstīti vienā no somu valodas dialektiem, Guntars Godiņš izveidojis īpašu "Heli valodu", izmantojot Vidzemes lībiešu dialektu, ko runā Rīgas jūras līča piekrastē. Arī Heli Lāksonenas grāmatas "Piec ait kalns" (2015) atdzejojums ticis novērtēts ar Jāņa Baltvilka balvu. G. Godiņš iepazīstinājis latviešu lasītājus ar igauņu bērnu literatūras klasiķes Lēlo Tungalas ("Dauzpusīgais ronis", 2014) un asprātīgā Contras ("Visi ir visgudrākie", 2020) dzejoļiem. 2019. gadā G. Godiņš saņēmis Latvijas un Igaunijas Ārlietu ministriju Valodu balvu par igauņu eposa "Kalevdēls" tulkojumu. Viņš teicami pārzina somu un igauņu mītus, tulkojis viņu tautasdziesmas.

Ilustratore **Sindija Anča** (1991) beigusi Latvijas Mākslas akadēmiju, šobrīd studē Baltu filoloģiju Latvijas Universitātē, lai varētu nodarboties ne tikai ar folkloras ilustrēšanu, bet arī pētīšanu. "Kurbads. Latvju varoņstāsts" ir pirmā viņas ilustrētā grāmata, kas tapusi kā grafisks, dinamisks, komiksu un datorspēļu stilistikas iedvesmots un digitālā tehnikā zīmēts emocionāli ietekmīgs darbs. Folkloras tematikai bijušas veltītas izstādes "Saknes debesīs", "Jāņuzāles", "Tumšais laiks" un "3x10", kā arī animēts klips "Izkaptiņa", kas veidots folkloras kopai "Vilkači", bet "Skyforger" grupai radīts vinila albuma "Kurbads" vāciņš.

Otra grāmatas māksliniece **Marika Eglīte** pēc profesijas ir programmētāja, bet ilustrēšanu ir apguvusi pašmācības ceļā. Šobrīd strādā grafiskā dizaina jomā, "Kurbads. Latvju varoņstāsts" ir viņas pirmais darbs grāmatu mākslas jomā.

Nodarbība KOMIKSS UN VAROŅSTĀSTS

MĒRĶIS – attīstīt prasmi sasaistīt tekstu ar daudzveidīgām ilustrācijām, veicinot vizuālizpratni.

MATERIĀLI: 28. darba lapa, pildspalva vai zīmulis. Grāmata "Latviešu tautas pasakas" (Rīga: Liesma, 1988.), kur ir pasaka "Kurbads" (49.–75. lpp.) vai cits pasakas izdevums. Komiksu grāmata "Pasaku pili" (Rīga: Liesma, 1987.), kur ir Viļņa Heinrihsona "Kurbads" (54.–71. lpp.).

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pārrunāt ar nodarbības dalībniekiem grāmatas "Kurbads. Latvju varoņstāsts" notikumus, salīdzinot tos ar latviešu tautas pasaku "Kurbads".**
- **Izdalīt nodarbības dalībniekiem darba lapu. Paskaidrot, ka zem komiksa jeb grafiskā stāsta zīmējumiem ir brīva vieta viņu sacerētā teikumam par attēlā redzamo,**

atsaucot atmiņā dzirdēto un lasīto par Kurbada varoņdarbiem. Viļņa Heinrihsona komikss interpretē tautas pasaku, tajā nav vairāku notikumu, ko var lasīt tautas pasakā un ko ietvēris Guntars Godiņš savā apdarē.

→ **Aicināt aizpildīt darba lapu.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kas palīdz Kurbadam uzvarēt cīņā ar trejgalvi, sešgalvi un deviņgalvi?
- ◆ Vai viņš līdzinās kādam citam latviešu tautas varonim? Kuram? Pamato savu domu.
- ◆ Salīdzini Sindijas Ančas radīto Kurbada tēlu ar pirms 35 gadiem Viļņa Heinrihsona radīto Kurbada tēlu. Nelieto vārdus “patīk”, “nepatīk”, bet raksturo līdzīgo un atšķirīgo.

Pārrunājiet Janinas Kursītes atziņu: “Mīts palīdz katram no mums atsevišķi un visiem kopā pārciest grūtības. Tā ir vienreiz radīta drošinājuma vārdu salīņa, kurā patverties un ticēt, ka labais galu galā uzvarēs.”

Pārpublicēts ar autora laipnu atļauju no 1987. gada izdevuma

REIZ DZĪVOJA SAIMNIEKS
AR SAIMNIECI, KURIEM NE-
BIJA BĒRNU. SAIMNIECE
TAMDĒĻ GAUŽI BĒDĀJĀS.

KĀDU DIENU, GARŪPI EJOT,
SAIMNIECE IERAUGA LIELU
ZIVI KRASTĀ IZLECAM.

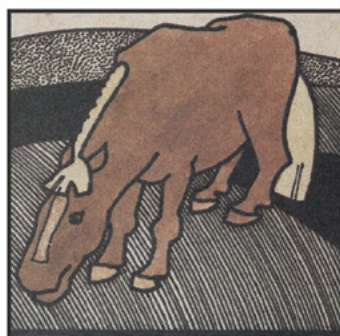
- PANEM MANI, NOKAUJ,
IZVĀRI UN APĒD, TAD
LAIMIŅA DĒLU DOS.

SAIMNIECE TĀ ARĪ DARA.

ZVĪNAS, ĶIDAS - TĀS
PA DURVĪM ĀRĀ.

BET ĶĒVE, MAURU
GRAUZDAMA, APĒD
ZVĪNAS UN ĶIDAS.

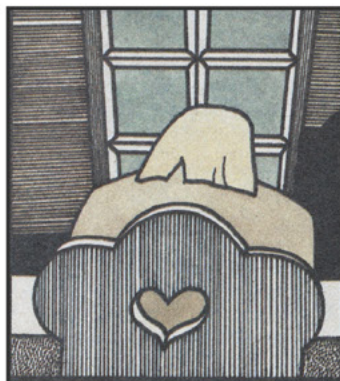
KUR BADS, TUR PAT ĶIDAS
GĀRDAS. NĀKOŠAJĀ NAK-
TĪ ĶĒVEI PIEDZIMST DĒLS.
LAUDIS IESAUCA ĶĒVES
DĒLU PAR KURBADU.

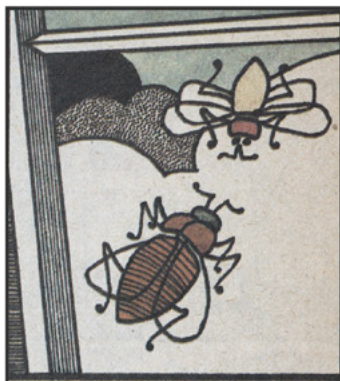
KURBADS AŅŅĒM DROŠS UN
DUŠĪGS, MEŽĀ NEVIENS
KOKS TAM NAV PAR LIELU.

SAIMNIEKS BIJA UZCĒLIS
JAUNU DZĪVOJAMO ĒKU,
BET TO BIJA APSĒDUŠĪ
VISĀDI MOŠĪKI.

KURBADS NODOMĀ JAU-
NO ISTABU IZTĪRĪT.

TUMSAI METOTIES, SĀK
KUKAINĪŠI RUNĀT :

KURBADS APJŌZ ZOBĒNU,
AIZIET UPMALĀ UN GAIDA.

VISA ZEME NODIMD, MIL-
ZIS TRIM GALVĀM KLĀT.

- KURBAD, LAID MANI PĀRI!
- NELAI DĪŠU!

TILTS DREBĒJA, ZEME
DIMDĒJA, ZOBĒNI
DŽINKSTĒJA, BET
MILŽA GALVAS
RĪPOT RĪPOJA.

UZVARAS PRIEKĀ
KURBADS SAGAIDA
OTRU VAKARU.

-NU, PAGAIDI, KO IESĀKSI AR SEŠGALVI ?

NĀK MILZIS SEŠĀM GALVĀM, ZEME DIMD.

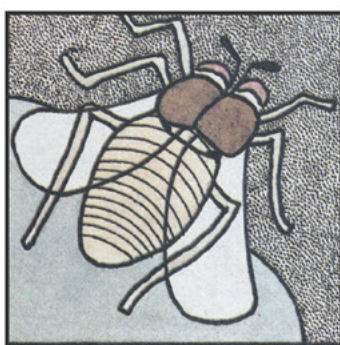
TAS TĪK BIJA ČINIŅŠ-TILTS DREBĒJA, ZEME PLAISĀJA, ZOBENI DŽINKSTĒJA.

MILŽA GALVAS RIPOT RIPOJA, UN TAS BIJA PAGALAM.

KURBADS PĀRIET LĪKSMS MĀJĀ, LIEKAS GULĒT.

-KAUT TU IZČIBĒTU! NU, LAI NU, LAI, BET MŪSU DEVIŅGALVI KURBADS VIS NEPIEVEIKS!

-KURBAD, LAID MANI PĀRI !

-KONU, ĶEKARGALVĀ, VAIKSTIES, KO DZIEDI, NĀC SPĒKOTIES!

KURBADS ČĒRT, CIK JAUDAS. MILZIM NOKRĪT GALVA, BET TŪLĪT TRĪS GALVAS ATAUG VIETĀ.

KURBADS IEĶERAS MILZIM SPRANDĀ.

TAČU MILZIS IEDZEN PRETI-NIEKU LĪDZ VIDUM ZEMĒ.

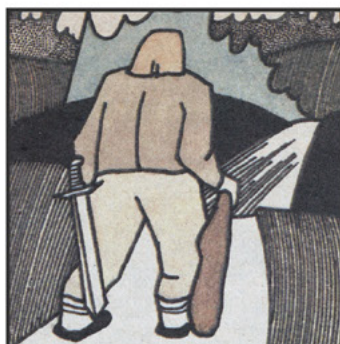
ABI KAROTĀJI BRĪTĪŅU ATPUŠAS.

BET KURBADAM RŪPMĀTES PALĪDZĪBA. VIŅŠ SVIEŽ PASTALU UZ MĀJU PUSI.

KURU GALVU DĒLS NOČĒRT, TUR MĀTE SPERTĀ NU JAUNĀS GALVAS VAIRS NESPĒJ PIEAUGT. DRĪZ MILZIS GULĀ, KĀ BLUĶIS.

NO RĪTA KURBADS DODAS PROM NO MĀJĀM.

PĒC TRIJU DJENU GĀJUMA NONĀK SVEŠĀ ZEMĒ, KUR VALDNIEKAM MEITU VELNS NOZADZIS. VALDNIEKS APSOLĪJIS MEITU UN VALSTI TAM, KAS VIŅU ATRADĪS.

-KUR TĀ ZUDUSI, TUR JĀSĀK MEKLĒT.-KURBADS PIRTĪ IEKUR UGUNI UN VĀRA PUTRU.

AP PUSNAKTI SĀK PIRTS DURVIS ČĪKSTĒT. VELNS, PUTRAS PIEVLINĀTS, LIEN IEKŠĀ.

BET KURBADS ŠO SAKER UN TIK MIETĒ AR VĀLI: KUR MEITU LICIS ?

-PURVA VIDŪ LIELS AKMENS, ZEM TĀ CAURUMS, PATO JĀLAIŽAS LEJUP.

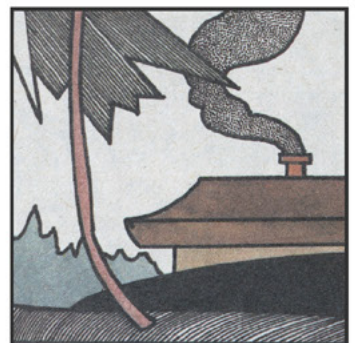
KURBADS PIEPŪŠ VAIGUS UN IEVEL AKMENI PURVĀ.

IELAIŽ CAURUMĀ VIRVI

UN NOKĀPJ APAKŠZEMĒ.

LEJĀ KLAJUMS, OTRĀ MALĀ MĀJA - PAŠA VELNA MITEKLIS.

IEKŠĀ TRĪS PAVĀRI SATRŪKUŠIES SAUC:
-PĀRNĀKS MŪSU KUNGS, TĀS TEVI AR VIENU PIRKSTIŅU NOTRIEKS !

KURBADS PAKLAUSA.

VELNS PĀRNĀK, IET PIE KATLA RAUDZĪT ĒDIENU.

KURBADS ZVEĻ AR ZOBENU TĀ, KA GALVA KATLĀ IEKŠĀ.

PAVĀRI IZSTĀSTA, KA PAZUDUSĪ MEITĀ DŽĪVODIMANTA PILĪ, KAS PIEDER SEŠGALVIM.

KURBADS PIEJOŽ ZOBENU UN DODAS UZ DIMANTA PILI.

TURPAT ARĪ SKAISTĀ MEITĀ.

-VĀI, PUISĪT, MANS KUNGS TEVI AR MAZO PIRKSTIŅU NOTRIEKS!

-NEBĒDĀ 'NENIEKA,
MANS ZOBENS PĀRĀKS!

KURBADŠ ATDARA DURVIS
UN CĒRT TIK SPĀRĪGI, KA
TRĪS GALVAS UZREIZ NOST.

MEITA RAUD PRIEKA ASARAS,
BET KURBADŠ SAKA, LAI
NĀK PAR SIEVU.

-KO, PUISĪT, TIK ŽĒLI SKATIES?
-KAUT VARĒTU TO PILI
DABŪT LIDZI!

-ŠĒ MANS VAINAGS!

APNES TO TRĪS REIZES
AP PILI,

TAD DIMANTA PILS PALIKS
PAR DIMANTA OLU.

NU ABI STEIDZAS PIE
APAKŠZEMES CAURUMA.

KĀMĒR ABI RĀPJAS AUGŠĀ,
DEVINGĀLVJA MILŽA SIEVA,
RAGANA, PAR VILKACI PĀR-
VĒRTUSIES, PĀRKOŽ VIRVI,

UN KURBADŠ NO-
VELĀS PAZEMĒ.

IET TĀLĀK PADOMU MEKLĒT.

ATROD MĀJĪŅU, KUR AKLS
VECĪTIS SĒTAS VIDŪ
LOPUS GANA.

-KĀPĒC LOPUS MĒRDĒ?
-PLĀVĀS PIEDĒR SUMPUR-
NĪM. VIŅŠ ARĪ ATŅĒMA
MANU ĀCU GAIŠUMU.

LOPI PLĀVĀS -
SUMPURNIS KLĀT.

KURBADŠ PIEDUR SUMPURNI
AR ZOBENU PIE ZEMES UN
AIZIET PĒC ŽĀĻU TRAUČĪNA,

APZIEŽ AR ZĀLĒM
VECĪŠA ACIS,

NU VECĪTIS VED GLĀBĒJU
PIE MILZU PUTNA LIGZDAS.

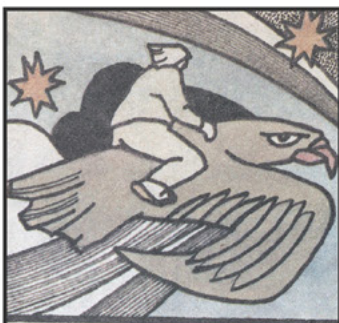
LIGZDĀ GUL
PUTNA BĒRNI.

NĀK KRUSA ŠNĀK-
DAMA, KRĀKDAMA.

-TU IZGLĀBI MANUS BĒRNUS!
KĀ LAI TEV ATMAKSĀJU?
-VED MANI VIRSZEMĒ.

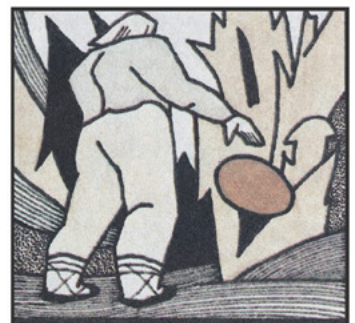
KURBADS PAŅEM GAĻU,
KĀPJ PUTNAM MUGURĀ
UN LIDO DEVĪNAS DIE-
NAS UN NAKTIS.

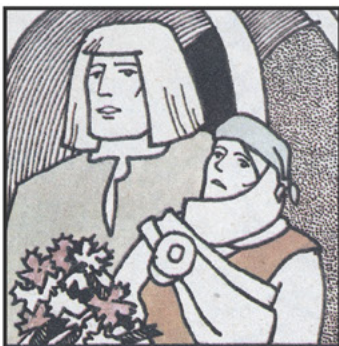
BEIDZOT LAIMĪGI PĀRNĀK

UN ATROD SAVU LĪGAVI-
ŅU PIE VECĀ VALDŅIEKA.

TE PĒKŠNI ATCERAS DI-
MANTA OLU, NOSVIEŽ TO
ZEMĒ, UN ACU PRIEKŠĀ
IZAUG DIMANTA PILS.

PĒC KĀZĀM KURBADS
DOMĀ MIERĪGI DZI-
VOT SAVĀ PILĪ.

RAGANAS NEDOD MIERA NE
DIENU, NE NAKTI. KURBADS
NOPROT, KA TE DEVĪNGAL-
VJA RAGANA VAINĪGA.

PĒC TRIJU DIENU IEŠANAS
NĀK ČŪSKA ŠNĀKDAMA.

VILKACIS NĀK, ZO-
BUS GRIEZDAMS.

KURBADS PAŅEM VILK-
ACI AIZ RĪKĻES, PĀR-
PLĒŠ TO PUŠU UN
IEMET UGUNĪ.

BEIDZOT KURBADS
PĀRRODAS MĀJĀS.

BET VIŅA SIEVA, NO
ČŪSKAS RAGANAS NO-
BURTA, PIE MIRŠANAS.

KURBADS PAŅEM SA-
VAS SUMPURŅA ZĀ-
LES UN IZDZIEDĒ SIEVU.

NU KURBADŠ DŽĪVO
DAŽUS GADUS MIE-
RĀ UN LAIMĒ.

TOMĒR ČŪSKA RAGANA
NELIEKAS MIERĀ UN
GRĪB ATRIEBTIES.

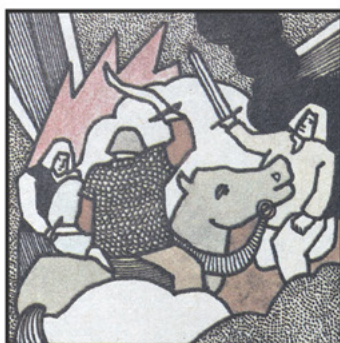
TĀ AIZSKRIEN PĀR DEVI-
NĀM VALSTĪM UN UZ-
KŪDA DEVIŅUS VALD-
NIEKUS AR KARASPĒ-
KU KURBADAM.

TREŠĀS VALSTS KĒNIŅ-
DĒLS - MILZIS - VED KARA-
SPĒKU KURBADA VALSTĪ.

KURBADŠ ARĪ SASAUC
SAVUS KARAVĪRUS UN
IET IENAI DNIEKAM PRETĪ.

NU IZCĒLĀS BRIESMĪGS
CĪNIŅŠ: ZOBENI ŽVIK-
STĒJA, VĀLES KRAKSTĒJA.

BET MILZIS IEVAINOJA
VIŅU AR ZOBENU PLECĀ.

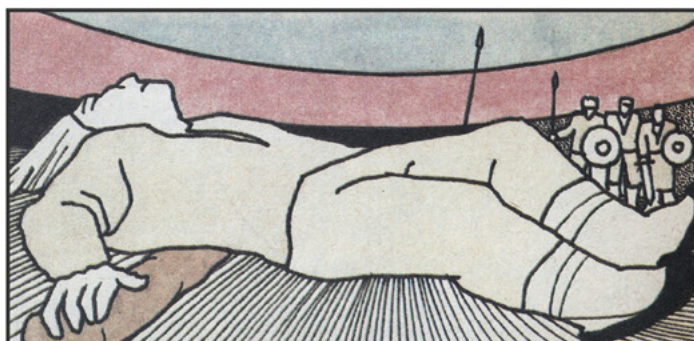
ČŪSKA RAGANA IE-
SPĻĀVA SAVU NĀ-
VĪGO ŽULTI BRŪCĒ.

KURBADŠ PACĒLA KREI-
SO ROKU UN NOSPIE-
DA ČŪSKU RAGANU,

UN PĀRŠKĒLA MILZIM GALVU.

UN TAD, NO NĀVĪGĀS ŽULTS NONĀVĒTS, KRITA
UZ SAVAS VĀLES UN NOMIRA.

MĒRĶIS – sekmēt prasmi pazīt mūzikas žanrus folkmetāla grupas *Skyforger* izpildījumā un, klausoties rokoperu “Lāčplēsis”. Veicināt medijpratību, iepazīstot interneta resursus, lietotni www.kurbadslv.lv un Nacionālo enciklopēdiju.

MATERIĀLI: 29. darba lapa, pildspalva vai zīmulis. *Youtube* – Kurbads (*Skyforger*) un rokopera “Lāčplēsis” (Zigmars Liepiņš, Māra Zālīte, 1988). Andreja Pumpura eposs “Lāčplēsis” (Rīga: Zvaigzne ABC, 2014) vai cits izdevums, satura pārstāsts.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ***Pārrunāt ar nodarbības dalībniekiem mūzikas žanrus folkmetāls un roks, izmantojot Youtube iespējas vai ierakstus, kā arī grāmatas “Kurbads. Latvju varoņstāsts” paplašinātās realitātes iespējas.***
- ***Kopīgi noklausīties fragmentus no rokoperas “Lāčplēsis” (1988) (Zigmāra Liepiņa mūzika un Māras Zālītes librets), iepazīties ar informāciju Nacionālajā enciklopēdijā (<https://enciklopedija.lv>, šķirklis “Lāčplēsis”, rokopera).***
- ***Izdalīt nodarbības dalībniekiem darba lapu.***
- ***Aicināt aizpildīt darba lapu. Apspriest atbilžu variantus.***

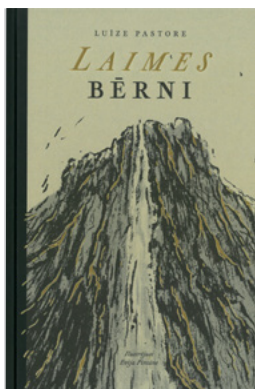
JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Rokopera “Lāčplēsis” ir bijusi Dziesmotās revolūcijas viens no nozīmīgākajiem notikumiem, folkmetāla grupas *Skyforger* albums “Kurbads” kopā ar grāmatu “Kurbads. Latvju varoņstāsts” pēc vairāk nekā 30 gadiem nāk mūs vēlreiz modināt. Kas būtu šis pretspēks, ar ko mums šodien jācīnās?
- ◆ Daugavpils grupas *Varang Nord* bundzinieks Aigars Zeiza par smago metālu saka: “Skaņa sit man pa purnu un neļauj aizmigt”, “Spēlēju tā, it kā gribētu cilvēkam iesist, bet ar mūziku”. Vai vari piekrist šiem izteikumiem? Pamato savu domu.

Kopīgi noskatīties YouTube LTV raidījumu “Province: Latgales metāls” (2022. gada 13. maijā). Noklausīties Skyforger albumu “Kurbads” un izraudzīties visnozīmīgāko dziesmu.

Luīze Pastore

Laimes bērni

Rīga: Liels un mazs, 2021.

Luīze Pastore (1986) ir latviešu rakstniece. Studējusi Latvijas Kultūras akadēmijā, radošo rakstīšanu apguvusi “Literārās akadēmijas” Prozas meistardarbnīcā 2010. gadā. Divreiz saņēmusi Literatūras gada balvu – par grāmatām “Maskačkas stāsts” (2013) un “Svešinieka atnākšana” (2015), kā arī Jāņa Baltvilka balvu bērnu literatūrā par sērijas “Mākslas detektīvi” grāmatām “Pazudušais pērtiķis” un “Neredzamais cilvēks” (2015) un “Laimes bērni” (2022). Grāmata “Neredzamais cilvēks” ir iekļauta starptautiskajā bērnu literatūras sarakstā “The White Ravens 2016”. 2018. gadā britu žurnāls “The Guardian” iekļāvis “Dog Town” (“Maskačkas stāsta” tulkojums angļu valodā) gada labāko jauno bērnu grāmatu izlasē, ko veidojusi Lielbritānijas Grāmatizdevēju asociācija sadarbībā ar Grāmattirgotāju asociāciju. 2019. gadā studijā “Atom Art” iznākusi pilnmetrāžas animācijas filma “Jēkabs, Mimmi un runājošie suņi”, kas tapusi pēc L. Pastores grāmatas “Maskačkas stāsts” motīviem.

Evija Pintāne (1985) ir latviešu scenogrāfe, grafiķe, grāmatu dizainere un ilustratore. Absolvējusi Latvijas Mākslas akadēmijas scenogrāfijas nodaļu 2013. gadā. Stažējusies Vaisenzē mākslas akadēmijā Berlīnē. Par scenogrāfiju izrādei “Provinces anekdotes” nominēta Spēlmaņu nakts balvai nominācijā “Gada debija vai jaunais skatuves mākslinieks 2014/2015”. Piedalījies LMA scenogrāfu ekspozīcijā Starptautiskajā Prāgas scenogrāfijas kvadriennālē, kur saņēmusi zelta medaļu par kopējo ekspozīciju. Visi izstādes darbu autori tika atzīti par daudzsološākajiem jaunajiem scenogrāfijas talantiem.

Nodarbība KRUSTVĀRDU MĪKLA

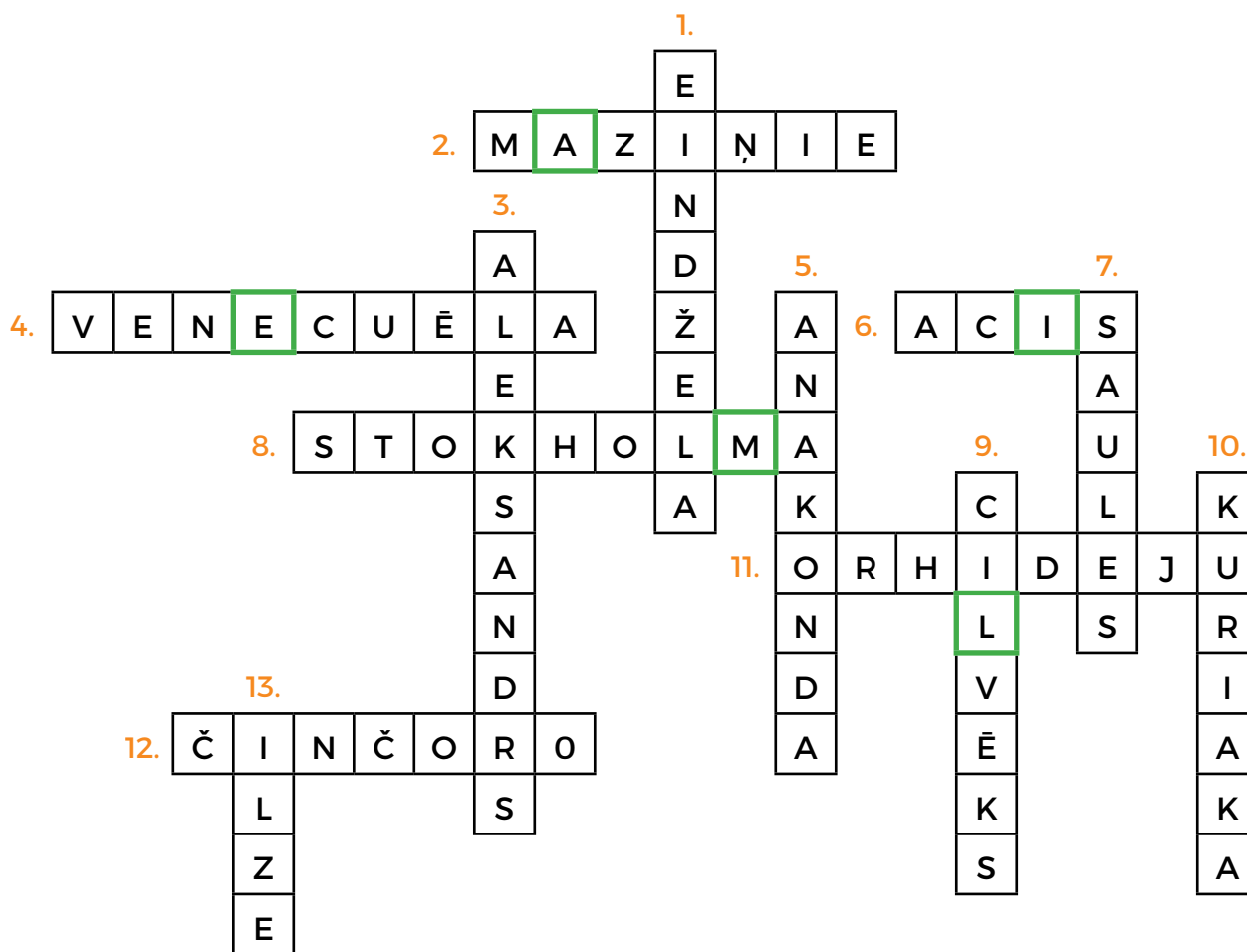
MĒRĶIS – veicināt izpratni par lasīto tekstu, attīstīt loģisko domāšanu.

MATERIĀLI: 30. darba lapa, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Izdalīt darba lapas un aicināt atrisināt krustvārdu mīklu, kas saistīta ar grāmatas notikumiem un personām.**
- **Norādīt, ka, risinot krustvārdu mīklu, nodarbības dalībnieki var izmantot L. Pastores grāmatu “Laimes bērni”, bet nedrīkst izmantot internetu.**
- **Paskaidrot, ka, aizpildot krustvārdu mīklu, burti no iekrāsotajiem kvadrātiem veidos kādu vārdu, kurš jāieraksta kvadrātos zem krustvārdu mīklas.**

UZDEVUMS AR PAREIZAJĀM ATBILDĒM

ATBILDE: LAIME

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kāpēc indiāņi Krītiņam iedevuši tādu vārdu?
- ◆ Kā Laimes zelta likumi palīdz galvenajiem varoņiem izdzīvot džungļos?
- ◆ Kā ceļš uz Velna kalnu izmaina galvenos varoņus?
- ◆ Kurš grāmatas notikums tev patika visvairāk? Kāpēc?
- ◆ Kur tu labāk dzīvotu – pilsētā vai džungļos? Kāpēc?

Kopīgi izdomāt īsu piedzīvojumu stāstu, kas norisinās džungļos.

Nodarbība ALEKSANDRA LAIMES DZĪVE

MĒRĶIS – attīstīt informācijas meklēšanas prasmes, medijpratību.

MATERIĀLI: 31. darba lapa, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Izdalīt nodarbības dalībniekiem darba lapas un paskaidrot, ka šajā uzdevumā, izmantojot internetā pieejamo informāciju no dažādiem avotiem, ir jāatrod informācija par Aleksandra Laimes dzīvi un viņa atklājumiem.**
- **Aicināt aizpildīt tabulu, ierakstot, kas no atrastās informācijas par Aleksandru Laimi jau ir minēts grāmatā “Laimes bērni” un kāda jauna informācija ir uzzināta.**
- **Pēc darba lapas aizpildīšanas aicināt kopīgi salīdzināt atrasto informāciju un pārrunāt, kur grāmatā tika izmantoti patiesi fakti no Aleksandra Laimes dzīves, un kas ir autores izdomāts.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Ko, tavuprāt, nozīmē “Pēc patiesiem notikumiem izdomāts stāsts”?
- ◆ Vai pirms šīs grāmatas izlasīšanas tu biji kaut ko dzirdējis par Aleksandru Laimi?
- ◆ Kādas ir Aleksandra Laimes vērtības? Vai īstajam Aleksandram Laimem, tavuprāt, bija līdzīgas vērtības?

Noskatīties dokumentālo filmu “Veiksmes ceļinieki. Aleksandrs Laime un Anhela ūdenskrituma dimanti” (2011). Pieejama <https://www.filmas.lv/movie/3729/>

Nodarbība IZDZĪVOŠANAS SKOLA

MĒRĶIS – veicināt izpratni par izdzīvošanu ekstrēmos apstākļos.

MATERIĀLI: 32. darba lapa, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Atgādināt garstāsta notikumus, kad Laime stāsta par dzīvi džungļos:**

“Kalpi te, džungļos, esam mēs visi – es, jūs. Mēs kalpojam džungļiem, cilvēks pakļaujas džungļu likumiem, ne otrādi. Indiāņi man iemācīja sajukt apkārtni un saskaņoties ar džungļu dabisko dzīvi – citādi džungļi mani jau sen būtu aprijuši. Iesaku jums darīt to pašu, jaunā dāma, kura pat nepacentās stādīties priekšā, – ja vēlaties dzīva atgriezties no mūsu ekspedīcijas.”

- **Izdalīt nodarbības dalībniekiem darba lapu. Aicināt aizpildīt testu par izdzīvošanu ekstrēmos apstākļos.**
- **Kad nodarbības dalībnieki testu izpildījuši, atklāt pareizās atbildes un sniegt papildu informāciju.**
- **Aicināt uz sarunu par to, kādas prasmes ir nepieciešamas cilvēkam, lai izdzīvotu ekstrēmos apstākļos.**

UZDEVUMS AR PAREIZAJĀM ATBILDĒM

1. Meklējot ēdamus augus, jāizvairās no

d) augiem ar visām iepriekš minētajām pazīmēm.

Meklējot ēdamu augu, jāizvairās no augiem ar spīdīgām lapām, ērkšķiem un lietussarga formas ziediem, kā arī augiem ar baltām vai dzeltenām ogām un augiem ar sēklām pāksts iekšpusē.

2. Kādas krāsas signāls ir jādod, lai norādītu uz ārkārtas situāciju?

b) Sarkans.

Baltās signālraķetes ir paredzētas, lai signalizētu par apstākļiem, kas nav ārkārtēji. Sarkanās signālraķetes izmanto, lai norādītu uz ārkārtas situāciju.

3. Kas no zemāk minētā var Tevi nogalināt?

c) Hipotermija.

Hipotermija ir ķermeņa temperatūras samazināšanās – tā ir zemāka par 35°.

4. Meklējot pajumti, vajadzētu izvairīties no:

c) abas situācijas ir bīstamas.

Meklējot pajumti, jāizvairās no nokaltušiem kokiem, jo tie var viegli nokrist. Tāpat spēcīgas lietussargas var pārvērst izžuvušo upes gultni plūstošā upē.

5. Cik ilgi cilvēks var izdzīvot bez ūdens?

a) 3 dienas.

Cilvēka ķermenis bez ūdens var izdzīvot tikai trīs dienas.

6. Meklējot ēdamus kukaiņus, jāizvairās no

b) kukaiņiem ar spilgtām krāsām un asu smaku.

Kukaiņus ar cietu apvalku un dzeloņiem, tostarp skorpionus, var ēst, taču vajadzētu izvairīties no kukaiņiem ar spilgtu krāsu un asu smaku, kā arī spalvainiem kukaiņiem.

7. Labākais veids, kā izdzīvošanas situācijā noķert zivi, ir ar

b) šķēpu.

Vislielākās izredzes noķert zivi būs ar šķēpu.

8. Kāpēc vajadzētu izvairīties no gulēšanas tieši uz zemes?

c) Lai nezaudētu ķermeņa siltumu.

Gulēšana uz zemes var izraisīt ķermeņa siltuma zudumu. Cilvēks saglabās vairāk ķermeņa siltuma, saliekot zāli vai priežu skuju uz zemes, kur gulēs.

9. Kā noteikt tuvojošās vētras attālumu?

a) Pēc laika starp zibens spērienu un pērķona dārdienu.

Jāsaskaita sekunžu skaits starp zibens spērienu un pērķona dārdienu un jāizdala šis skaitlis ar trīs, lai novērtētu, cik kilometru attālumā atrodas tuvojošā vētra.

10. Pēc kuras no nosauktajām čūskas ķermeņa daļām var noteikt, vai tā ir indīga?

a) Acis.

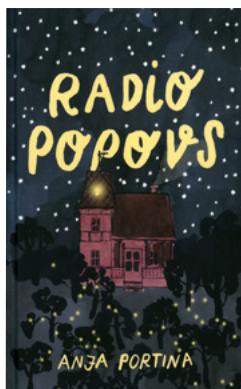
Indīgai čūskai būs eliptiskas, šķēlumiem līdzīgas acis kā kaķim, nevis apaļas zīlītes.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kuri, tavuprāt, ir visnoderīgākie Laimes zelta likumi?
- ◆ Vai tu gribētu doties tādā piedzīvojumā kā Krītiņš, Brālītis un Līse? Kāpēc?
- ◆ Kurus trīs priekšmetus tu paņemtu līdzī džungļos?

Noskatīties britu piedzīvojumu meklētāja Bēra Grīlsa (Bear Grylls) raidījuma “Man vs. Wild” sēriju “Borneo Jungle”. Pirmā daļa pieejama šeit: <https://www.youtube.com/watch?v=9gGeWs9Xe4Y> [DCODE by Discovery, 9 min. 17 sek., video ievietots 2018. gada 11. oktobrī].

Anja Portina

Radio Popovs

Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2022.

Anja Portina (1971) ir somu rakstniece, vairāku bērnu grāmatu, eseju, kā arī zinātniskas literatūras autore. Viņa ir studējusi literatūru un tiesības Helsinku un Turku universitātēs, strādājusi par žurnālisti un redaktori. 2020. gadā saņēmusi Somijas jauniešu literatūras (*Finlandia Junior*) balvu, kas ir prestižākā literatūras balva Somijā. Viņas darbi tulkoti jau vismaz 8 valodās.

Māksliniece **Aleksandra Runde** (1995) ir jauna māksliniece, kura 2022. gadā ieguvusi maģistra grādu LMA. Māksliniece piedalījies dažādos radošos projektos, piemēram, zīmējusi ilustrācijas dažādiem literāriem darbiem, bijusi scenogrāfe Liepājas leļļu teātra izrādei "Sarkangalvīte", veidojusi plakātus un citas vizualizācijas Starptautiskās Jāņa Baltvilka balvas literatūras lasījumiem 2022. gadā. Grāmata "Gads, kad ieradās bites" ir viena no nominētajām grāmatu mākslas konkursā "Zelta ābele 2021". Mākslinieci interesē gan ļoti detalizēts un smalks darbs litogrāfijas darbnīcā, gan ekspresīvi eksperimenti ar tušu. Viņa arvien mācās, kā uzzīmēt lēnu vakaru, kafijas un bulciņu smaržu, pilsētā satiktu žurku vai aizmirstus cimodus.

Nodarbība TĒLAINĀ VALODA

MĒRĶIS – veicināt izpratni par mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem un valodas bagātību, attīstīt iztēli.

MATERIĀLI: 33. darba lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ***Pārrunāt ar bērniem stāsta vai romāna valodas nozīmi – kāpēc ir svarīgi, lai valoda būtu tēlaina, plūstoša un literāri bagāta.***
- ***Izdalīt bērniem darba lapu un pildspalvu.***
- ***Dot laiku patstāvīgam darbam.***
- ***Aicināt dalīties ar atbildēm un kopīgi tās pārrunāt.***

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kāda ir bagāta valoda?
- ◆ Vai žargonismi, slengs valodu bagātina?
- ◆ Kas ir asociācijas?

Kopīgi noskatieties videomateriālu par mākslinieciskajiem izteiksmes līdzekļiem - <https://www.tavaklase.lv/video/kadus-izteiksmes-lidzeklus-rakstnieks-izmanto-literara-darba-2/>.

Nodarbība RADIO RAIDĪJUMS

MĒRĶIS – attīstīt radošo pašizpaušmi un uzstāšanās prasmes.

MATERIĀLI: 34. darba lapa, spēles žetons.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Nodarbības dalībniekus uzaicina, spēlējot spēli, izveidot radio raidījumu. Spēlē iesaistās visi.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Vai radio raidījuma sagatavošana ir vienkārša?
- ◆ Kāds varētu būt sagatavošanās process?
- ◆ Ar ko atšķiras ieraksts no tiešraides?
- ◆ Kā tikt galā ar satraukumu pirms raidījuma?

Ja ir iespēja noorganizēt ekskursiju uz Latvijas radio vai citu radio studiju, dariet to.

Nodarbība RADIO POPOVA ZIEMASSVĒTKU DZIESMA

MĒRĶIS – attīstīt asociatīvo un loģisko domāšanu.

MATERIĀLI: 35. darba lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Izdalīt darba lapas un aicināt atminēt attēlu mīklu. (Mīklas atminējums – grāmatas 232. lpp.).**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kāds, jūsuprāt, varētu būt radio raidījums pirms Ziemassvētkiem? Ko svarīgu vajadzētu tajā iekļaut?
- ◆ Vai attēls pilnībā spēj aizstāt tekstu?
- ◆ Vai grāmatas ilustrācijas papildina tekstu? Kāpēc grāmatas ilustrācijām ir tik liela nozīme?

Apmeklējiet kādu izstādi, kurā tiek eksponētas bērnu grāmatu ilustrācijas.

Žaks Frīnss
Sestklasnieki neraud

Rīga: Liels un mazs, 2021.

Žaks Frīnss (1946) ir viens no visvairāk lasītajiem mūsdienu bērnu rakstniekiem Nīderlandē, daudzu literāru balvu un bērnu žūrijas atzinību ieguvējs. Viņš sapņojis mācīties par aktieri, ir bijis skolotājs, vēlāk arī pamatskolas direktors. Viņu ļoti labi pazīst arī Latvijā, jo grāmata “Skolotājs Jāps var visu” ir ļoti populāra, joprojām varam klausīties radioraidījumu seriālu ar tādu pašu nosaukumu un ierakstā varam noskatīties Jaunā Rīgas teātra izrādi “Skolotājs Jāps un klase”.

Grāmatas ilustrators **Edmunds Jansons** (1972) ir animācijas filmu režisors un mākslinieks, ilustrējis vairākas bērnu grāmatas. Viņa radošo darbu sarakstā ir vairāk nekā 10 animācijas filmas. Jau bērnībā viņš ir zīmējis komiksus, izdomājis filmu varoņus un filmu stāstus.

Nodarbība SARUNAS

MĒRĶIS – rosināt empātiju, līdzpārdzīvojumu un spēju saskatīt pozitīvo.

MATERIĀLI: 36. darba lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Aicināt bērnus spēlēt sarunu spēli.**
- **Spēles vadītājam lūgt kādam no dalībniekiem nosaukt divus ciparus līdz 5, piemēram, 2 un 4.**
- **Spēles laukumā atrast jautājumu, kurš atrodas vietā, kur krustojas nosauktie cipari. Tā ir īsās sarunas tēma.**
- **Turpināt spēli, kamēr vairs neatkārtojas ciparu kombinācijas.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Vai jūs mēdzat dalīties ar to, kā tai brīdī jūtaties? Kāpēc tas ir svarīgi?
- ◆ Vai jūs uzticaties viens otram?
- ◆ Ko nozīmē uzticēties?

Aicināt bērnus noskatīties video par bērnu slimnīcu: <https://www.youtube.com/watch?v=QatR4EdVWkc>.

MĒRĶIS – rosināt radošumu, drosmi, godīgumu, spēju saskatīt pozitīvo.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Uzaicināt spēles dalībniekus sasēsties aplī.**
- **Aicināt izdomāt kopīgu stāstu ar nosacījumu, ka tajā pārmaiņus jāiekļauj labas un sliktas ziņas. Iesākt ar labo, un nobeigt arī ar labo ziņu. Spēles vadītājs iesāk stāstu, piemēram, “Reiz bija 1.c klase. Labā ziņa ir tā, ka... (klase bija draudzīga)”.**
- **Spēli turpina blakussēdētājs, piemēram, “Sliktā ziņa bija tā, ka... (ka viņi neklausīja skolotājus)”.**
- **Nākamais dalībnieks: “Tomēr labā ziņa ir tā, ka... (viņi visi bija ļoti priecīgi)”.**
- **Spēli turpina, kamēr idejas izsīkušas un viss svarīgākais pateikts, vai arī iepriekš var vienoties par apļu skaitu.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kāpēc ir svarīgi sliktajā pamanīt arī labo?
- ◆ Vai esi piedzīvojis situāciju, kurā labais pārvēršas par slikto un otrādi?
- ◆ Kā jūs uztverat sliktās ziņas? Kā labās?
- ◆ Vai dzīvē var būt vienmēr tikai labais vai vienmēr tikai sliktais?

Aicināt bērnus iepazīties ar grāmatu “Esi. Spēles maziem un lieliem” ([Mārupes novads]: Centrs Sevii, 2021), kurā iekļautas spēles emocionālai izaugsmei. (<https://www.esicentrs.lv/>)

Nodarbība KO DARĪT, KAD NAV KO DARĪT

MĒRĶIS – attīstīt iztēli un veicināt radošo pašizpausmi.

MATERIĀLI: zīmēšanas lapas, krāsainie zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Aicināt dalībniekus pavērties sev apkārt un kaut ko saskatīt. Tas var būt kāds izcilnis vai traips uz sienas, plaisa griestos, koka zars aiz loga u.tml.**
- **Mudināt ļauties iztēlei.**
- **Aicināt pamanīto iekļaut sava zīmējuma centrā un turpināt zīmēt. Piemēram, traips uz sienas varbūt atgādina kaķa degunu vai plaisas griestos – mākoņus debesīs u.t.t. Svarīgi ir saskatīt un ļauties fantāzijai.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Dažkārt ir brīži, kad māc garlaicība. Vai spējat tādās reizēs izdomāt ko interesantu?

- ◆ Vai zināt, kur rast jaunas idejas patīkamām nodarbībām?
- ◆ Vai būt vienatnē ir garlaicīgi?

LNB meditācija bērniem <https://soundcloud.com/nacionala-biblioteka/medite-un-apzinies-pasauli-ka-berns?in=nacionala-biblioteka/sets/medit-cijas-telpa>.

JAUNIEŠU ŽŪRIJAS 2022

15+ vecuma grupas grāmatas

Netikumīgie: dzejoļi režisores Kristas Burānes dokumentālajai dzejas izrādei.

Rīga: Liels un mazs, 2021.

Dzejas krājumā "Netikumīgie" apkopoti Marijas Luīzes Melķes, Kirila Ēča, Raimonda Ķirķa, Agneses Krivades un Kārļa Vērdiņa dzejoļi Kristas Burānes dokumentālajai dzejas izrādei "Netikumīgie".

Krista Burāne (1971) ir latviešu teātra un kino režisore, fotogrāfe un dramaturģe. Kopš 2007. gada Krista Burāne bijusi vairāku desmitu filmu, izrāžu, izstāžu un starpdisciplināru projektu autore vai piedalījusies to veidošanā. Viņa 2017. gadā saņēmusi Lielā Kristapa balvu kategorijā "Labākais dokumentālās filmas režisors" par filmu "Pasaka par tukšo telpu". Kopumā K. Burānes filmas "Pasaka par tukšo telpu", "Piektais Hamlets" un "Māra" saņēmušas 12 nominācijas Lielā Kristapa balvai.

Nodarbība MŪSDIENU JAUNIEŠA PORTRETS

MĒRĶIS – rosināt analizēt dzeju un tās mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus.

MATERIĀLI: 37. darba lapa, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Izdalīt nodarbības dalībniekiem darba lapas. Paskaidrot, ka pirmajā uzdevumā, balstoties uz dzejoļu krājumu "Netikumīgie", ir jāizveido domu karte par to, kāds ir mūsdienu jaunietis.**
- **Otrajā uzdevumā nodarbības dalībniekiem ir jāuzraksta, kādus dzejoļos izmantotos slengismus un izteicienus viņi paši ikdienā lieto, kā arī pierakstīt vēl citus slengismus un izteicienus, kurus lieto.**
- **Pēc uzdevuma izpildīšanas kopīgi pārrunāt uzrakstītās atbildes.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kāpēc, tavuprāt, izrādes un dzejoļu krājuma nosaukums ir "Netikumīgie"?
- ◆ Kurš dzejolis tevi uzrunāja visvairāk? Kāpēc?

- ◆ Kā dzejoļu krājumā tiek atspoguļoti skolotāji?

Noskatīties 1986. gada dokumentālo filmu “Vai viegli būt jaunam?” (pieejama: <https://www.filmas.lv/movie/1364/>). Aicināt uz diskusiju par to, kas kopīgs un atšķirīgs tā laika (1980. gadi) un mūsdienu jauniešiem, ar kādām problēmām viņi saskaras.

Nodarbība IZRĀDE “NETIKUMĪGIE”

MĒRĶIS – papildināt zināšanas par teātri kā mākslas veidu un izrādes veidošanā iesaistītām personām.

MATERIĀLI: 38. darba lapa, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ **Izdalīt nodarbības dalībniekiem darba lapas. Paskaidrot, ka, izmantojot internetā pieejamo informāciju, nodarbības dalībniekiem ir jāatrod informācija par izrādi “Netikumīgie”, tās radošo komandu un aktieriem, kā arī jāpaskaidro, ko dara izrādes režisors, dramaturgs, scenogrāfs, kostīmu mākslinieks un gaismu mākslinieks.**
- ➔ **Pēc uzdevuma izpildīšanas kopīgi apspriest uzrakstītās atbildes.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Vai tev patīk iet uz teātri? Kāpēc?
- ◆ Nosauc, kādus Latvijas teātrus tu zini?
- ◆ Kura ir tava mīļākā teātra izrāde? Kāpēc?
- ◆ Vai teātris, tavuprāt, ir bagātu cilvēku izklaide?
- ◆ Kādus jautājumus tu gribētu uzdot teātra aktierim?
- ◆ Kuru literāro darbu tu gribētu redzēt teātra izrādē?

Kopīgi noskatīties kādu no projekta “Teātris.zip” piedāvātajiem izrāžu ierakstiem (tie bez maksas ir pieejami vietnē <https://ltv.lsm.lv/lv/raidijums/teatriszip/ipasa-zip-izlase>).

Delfine de Vigāna

No un es

Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2021.

Delfine de Vigāna (1966) ir viena no spilgtākajām mūsdienu franču rakstniecēm, kuras psiholoģiskie romāni izraisījuši lielu interesi un piesaistījuši simtiem tūkstošu lasītāju gan dzimtenē, gan citās valstīs. De Vigāna ilgāku laiku strādājusi sociālo pētījumu sfērā un pirmos četrus romānus sarakstījusi paralēli savam maizes darbam. Taču pēc romāna “No un es” panākumiem – tas 2008. gadā saņēmis prestižo Grāmattirgotāju balvu (*Prix des libraires*), tulkots vairāk nekā 20 valodās, un 2010. gadā tapusi arī ekranizācija – autore pilnībā pievērsusies rakstniecībai. Latviešu lasītājiem ir pazīstami Delfines de Vigānas romāni “Lojalitātes” (latviski 2020), kurš bijis iekļauts 2021. gada “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas” pieaugušajiem lasītājiem paredzētajā kolekcijā, un “Bērni ir karaļi” (latviski 2022).

Nodarbība NO UN ES. ES UN NO. PĀRRUNAS

MĒRĶIS – rosināt domāt, spriest un vērtēt aktuālus jautājumus.

MATERIĀLI: 39. darba lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Iekārtot telpu, novietojot krēslus aplī.**
- **Pastāstīt par rakstnieci Delfīni de Vigānu un, ja iespējams, iepazīstināt ar romāniem “Lojalitātes” un “Bērni ir karaļi”.**
- **Pārrunāt romāna “No un es” galvenos notikumus.**
- **Izdalīt darba lapas ar sagatavotajiem romāna fragmentiem.**
- **Aicināt nolasīt pirmo fragmentu un izteikt savas domas un komentārus.**
- **Uzaicināt citus dalībniekus dalīties ar savām domām un komentāriem.**
- **Turpināt ar nākamajiem dalībniekiem.**
- **Pārrunu noslēgumā uzaicināt katru dalībnieku dalīties ar gūtajām atziņām.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Ko nozīmē mājas un ko – būt bez pajumtes?
- ◆ Kā tu raksturotu trīspadsmitgadīgo Lū Bertiņaku, Lukasu un No? Pamato savas domas!

- ◆ Ko darīt, lai pārietu bailes no uzstāšanās?
- ◆ Kā cilvēks kļūst par bezpajumtnieku? Kāpēc, tavuprāt, mūsdienu attīstītajā sabiedrībā iespējami bezpajumtnieki?
- ◆ Vai iespējams palīdzēt bezpajumtniekam, ja viņš to negrib?
- ◆ Ko, tavuprāt, vajadzētu darīt, lai mainītos bezpajumtnieku dzīve?
- ◆ Kā tu raksturotu autores lietotos salīdzinājumus “...pēkšņi klusums kļūst smags kā baznīcā”, “esmu sīks puteklis, neredzama daļiņa, esmu viegla kā nopūta”, “smagās debesis slīgst zemu, gluži kā dzejoļos”?

Atrast kādu tuvāko iestādi (Jauniešu dienas centru, pansionātu), ko varētu apmeklēt, un atrast veidu, kā palīdzēt jauniešiem vai pensionāriem.

Čārlijs Makesijs Puika, kurmis, lapsa un zirgs

Rīga: Zvaigzne ABC, 2021.

Čārlijs Makesijs (1962) ir britu mākslinieks, ilustrators un autors. Viņa sarakstītā un zīmētā grāmata "Puika, kurmis, lapsa un zirgs" 2020. gadā iekļauta Lielbritānijas grāmatu balvu kandidātu sarakstā, bet 2021. gadā autors saņēmis Gada ilustratora titulu. Pēc tās motīviem tiek veidota animācijas filma. Viņa zīmējumi, gleznas, skulptūras un citi mākslas darbi ir atrodami grāmatās, privātkolekcijās, galerijās, žurnālos, skolās, kafejnīcās un neskaitāmās citās sabiedriskās vietās visā pasaulē.

Nodarbība CITĀTS UN TĀ NOZĪME

MĒRĶIS – veicināt prasmi iedziļināties tekstā un izteikt savas domas.

MATERIĀLI: 40. darba lapa, A3 lapas, pildspalvas.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Sadalīt jauniešus pāros vai grupās (3-4 katrā).**
- **Izdalīt darba lapas un A3 baltas lapas un pildspalvas.**
- **Aicināt katru pāri vai grupu izvēlēties vienu no darba lapā piedāvātajiem citātiem un pārrunāt tajā izteiktās domas nozīmi un aktualitāti.**
- **Pēc tam lūgt, lai katrs pāris vai grupa uz A3 lapas uzraksta izvēlēto citātu un divus līdz piecus atslēgvārdus, kas izsaka tā būtību.**
- **Lūgt, lai grupas samainās ar A3 lapām, iepazīstas ar citas grupas izvēlēto citātu, atslēgvārdiem un uzraksta klāt divus vai trīs savus atslēgvārdus, kas izsaka citāta būtību.**
- **Rosināt grupām savstarpēji mainīties ar lapām, līdz katra grupa ir saņēmusi atpakaļ savu, iepazīties ar pārējo piedāvātajiem atslēgvārdiem un tad izveidot savu atslēgvārdu gala variantu, kas var būt līdzīgs vai pilnīgi atšķirīgs no sākotnējā.**
- **Aicināt grupas nolasīt atzinumus un visus kopīgi tos apspriest.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kādēļ izvēlējies šo citātu? Kā tu to saproti?
- ◆ Kam vai kādai situācijai šis atzinums būtu atbilstošs?
- ◆ Vai tu vēlētos, ka tev kāds to atgādinātu? Lūdzu, pamato!
- ◆ Vai viegli dot padomu ar citāta vai novēlējuma palīdzību?

- ◆ Vai ir gadījumi, kad nav iespējams izteikt savas domas vārdos? Lūdzu, mini divus piemērus?

Radošā spēle “Novēlu Tev...”: visi sasēžas aplī un viens otram kaut ko labu pasaka, teikumu sākot ar “Novēlu Tev...”. Lai būtu interesantāk, var mainīt apļa kārtību, piemēram, novēlēt nevis blakus sēdošajam, bet pretim sēdošajam vai tam, kurš atrodas trīs krēslus uz priekšu u.t.t.

Vinko Mēderndorfers

Sirds plaukstā

Rīga: Aminori, 2021.

Vinko Mēderndorfers (1958) ir slovēņu dzejnieks, rakstnieks, dramaturgs, teātra un kino režisors. Viņš ir studējis Teātra, radio, filmu un televīzijas akadēmijā Ļublanā un strādājis daudzos teātra uzņēmumos Slovēnijā. V. Mēderndorfers sācis rakstīt dzeju XX gs. 70. gadu beigās un kopš 80. gadu sākuma publicējis arī daudzus prozas, esejas un drāmas darbus, kā arī dzeju un stāstus bērniem. 2000. gadā viņš ieguvis Prešerena fonda balvu par stāstu grāmatu *“Nekatere ljubezni”* (“Daža mīlestība”). 2003. gadā viņš saņēma Rožanca balvu par filmu *“Gledališče v ogledalu”* (“Teātris spogulī”).

Nodarbība SARUNU APLIS

MĒRĶIS – sekmēt lasītā teksta izpratni, prasmi izteikt savu viedokli, rosināt empātiju.

MATERIĀLI: 41. darba lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Izgriezt jautājumus no darba lapas un nolikt uz galda ar tekstu uz leju. Aicināt jauniešus apsēsties aplī apkārt galdam un iesaistīties sarunā par grāmatu, tās sižetu.**
- **Nodarbības dalībnieki pēc kārtas paņem vienu lapiņu un skaļi nolasa jautājumu. Aicināt jauniešus atbildēt uz jautājumu. Dalībniekam, kas nolasa jautājumu, nav obligāti uz to jāatbild.**
- **Nodarbību var veidot arī šādi: vadītājs pēc kārtas uzdod jautājumus no darba lapas, aicinot jauniešus atbildēt.**
- **Aicināt nodarbības dalībniekus iesaistīties diskusijā par grāmatā skartajām tēmām un problēmām.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Vai tu esi atklājis, ka draugu mājās kaut kas ir pilnīgi citāds nekā tavās? Pastāsti, kas?
- ◆ Kāpēc, tavuprāt, cilvēki tik ļoti pievērš uzmanību cilvēkiem ar īpašām vajadzībām?
- ◆ Kas, tavuprāt, ir jādara, lai veidotu iekļaujošu sabiedrību?

Noskatīties izglītojošu īsfilmu par Dauna sindromu “Nenovērsies, atbalsti!” - <https://www.youtube.com/watch?v=Cjh10ddUu98>.

Lote Vilma Vītiņa
Ūdenstornis
Rīga: Liels un mazs, 2021.

Lote Vilma Vītiņa (1993) ir māksliniece ilustratore un dzejniece. Studējusi glezniecību un rakstījusi izstāžu recenzijas, organizējusi dzejas lasījumus tumsā. Debijas dzejas krājums "Meitene" tika iekļauts "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas" 2021. gada kolekcijā. Par sarakstīto un ilustrēto bilžu grāmatu "Dzejnieks un smarža" viņa saņēmusi Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu grāmatu mākslā, tā bijusi iekļauta "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas" 2020. gada kolekcijā. Ar šīs grāmatas ilustrācijām viņa piedalījies Bratislavas bērnu grāmatu ilustrāciju biennālē.

Nodarbība SARUNAS AR GRĀMATU

MĒRĶIS – attīstīt iztēli, prasmi analizēt situāciju un izteikties.

MATERIĀLI: 42. darba lapa, Lotes Vilmas Vītiņas grāmata "Ūdenstornis".

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Sagatavot darba lapā iekļautās biļetes.**
- **Aicināt jauniešus izveidot sarunu apli.**
- **Aicināt katru dalībnieku izvēlēties biļeti un skaļi nolasīt citātu no grāmatas lappuses, kura norādīta biļetē.**
- **Aicināt uz pārrunām par izlasīto.**
  - ◆ Vai ir piedzīvota līdzīga situācija, sajūta?
  - ◆ Vai šajā tekstā var pamanīt kādu vispārinājumu?

Sagatavot jauniešiem pārskatu par dažādiem grāmatu klubiem sociālajos tīklos un blogiem par grāmatām. Uzaicināt izveidot kādā no sociālajiem tīkliem pašiem savu. Izvērst sarunas par interesējošām grāmatām.

Sigrī Agnēte Hansena

Tu redzēji?

Rīga: Liels un mazs, 2021.

Sigrī Agnēte Hansena (1989) ir norvēģu žurnāliste un rakstniece, strādājusi par producenti un TV raidījumu vadītāju. Rakstīt jauniešiem viņu pamudinājis redaktors, kurš internetā bija ievērojis viņas sen rakstītu blogu un saskatījis rakstnieces potenciālu. "Tu redzēji?" ir viņas pirmā grāmata, kas jau tulkota arī dāņu un korejiešu valodā. Autore par savu grāmatu raksta: „Tā ir grāmata par būšanu ieraudzītam, par vēlmi būt neredzamam, par kaunu un dusmām. Tā ir par to, kā doties tālāk un sākt visu no jauna pēc tam, kad sirds un pašpārlicība ir sašķīdušas tūkstoš lauskās.”

Grāmatas vāka ilustrāciju veidojusi māksliniece **Rūta Briede** (1984), ilustratore, scenogrāfe, bērnu grāmatu autore, Latvijas Mākslas akadēmijas docētāja un izdevniecības "Liels un mazs" mākslinieciskā redaktore, dzejas bilžu grāmatu sērijas BIKIBUKS mākslinieciskā redaktore. Viņa radījusi leļļu vizuālos risinājumus izrādēm "Alise Brīnumzemē", "Jūlijonkuliņa Ziemassvētki" un "Bruņinieks, kuram sāpēja zobi" Latvijas Leļļu teātrī. Viņas komiksi regulāri tiek publicēti komiksu antoloģijā „š!”, kā arī starptautiskos izdevumos Šveicē, Somijā un Francijā. Rūta Briede par saviem darbiem saka: „Es gribu parādīt ikdienas dzīves poēziju – to, ka emociju spilgtums, bagātība un dziļums nav atkarīgs no atrašanās vietas vai laika, bet spējas to ieraudzīt.”

Nodarbība PASTĀSTI MAN, KĀ ..

MĒRĶIS – pilnveidot kritiskās domāšanas prasmi.

MATERIĀLI: 43. darba lapa, sagriezta citātu kartīte, grāmata "Tu redzēji?", A3 formāta balta lapa, krāsaini flomāsteri.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Izveidot pārus, vēlams, lai pāra dalībnieki uzticētos viens otram.**
- **Viens no pāra paņem kartīti ar stāstā tēloto situāciju, izlasa to savam pāriniekam. Situācija ir brīvi pārstāstīta, bet precīzais notikums atrodams norādītajā lappusē.**
- **Otrs dalībnieks izsaka savu viedokli, kā šajā situācijā varētu vai vajadzētu rīkoties, iespējams, izstāsta, kā viņš ir rīkojies līdzīgā situācijā. (Ja nepieciešams, var ieskatīties, kā rīkojas stāsta personas.)**
- **Pirmais dalībnieks dzirdēto komentē vai papildina.**
- **Tad dalībnieki apmainās lomām un strādā ar citu situāciju (kartīti).**
- **Pēc situāciju apspriešanas katrs pāris vai apvienotie pāri izveido infografiku ar padomiem, kā izvairīties no riskantām un neērtām situācijām pusaudžu dzīvē.**

PALĪDZĪBAI VARI IZMANTOT INTERNETA VIETNES

- ◆ <https://drossinternets.lv/lv/materials/download/spele-drosaks-internets-sakas-ar-tevi>
- ◆ <https://drossinternets.lv/lv/materials/download/30-izaicinajumi-klasei-ka-tu-rupejies-par-savu-drosibu-interneta>
- ◆ <https://drossinternets.lv/lv/info/sekstings>
- ◆ <https://manadrosiba.lv/materiali/drosiba-interneta/>
- ◆ <https://www.draudzigsinternets.lv/bernu-drosiba-interneta/>
- ◆ <https://centrsdardedze.lv/drosibas-biblioteka/par-vardarbibu/vardarbiba-pret-bernu-ar-tehnologiju-starpniecibu/>

KARTĪTES

<p>Anna, sarunājoties ar pieaugušajiem, ikreiz, kad kāds pieaugušais runā nopietnā, stingrā balsī, nosarkst. (19. lpp.)</p>	<p>“Es saprotu, ka tev nav viegli ar šo visu tikt galā. Ar pārvākšanos un jauno skolu, un to, kas notika vecajā vietā. Bet tev ir jārunā ar mani, un ar mums par to, ko tu domā. Ja tu nerunāsi, viss samežģīsies vēl vairāk.” (35. lpp.)</p>
<p>“Man būtu vajadzējis, lai kāds man patiešām nopietni būtu pateicis, ka tas, kas nonāk internetā, paliek tur uz visiem laikiem.” (32. lpp.)</p>	<p>“Tagad vienīgais, ko vēlos – lai mana dzīve liktos tāda, it kā man patiesi būtu pieci gadi.” (36. lpp.)</p>
<p>“Tina nes lielu <i>Pepsi Max</i> pudeli un divas glāzes, nav nekādu šaubu, ka tagad, tagad mēs izklaidēsimies. Kamēr kāpjām pa kāpnēm, es domāju par pārējiem klasesbiedriem, kuri šobrīd iet ciemos un nes pilnīgi citus produktus pa pilnīgi citām kāpnēm.” (62. lpp.)</p>	<p>“Es nezinu, vai tas puisis skolas pagalmā gribēja būt pamanīts, bet es viņu pamanīju, viņš izcēlās, gluži kā mednieks mežā, lai neviens viņu nejauši nenošautu, bet, lai gan tam puisim bija mednieka cepure, es nebiju alnis, kuru viņš grib dabūt rokā, es nebiju medījums, viņš nezināja, ka es stāvu savā dūnu jakā un ilgojos pēc viņa.” (67. lpp.)</p>

<p>Puisis Lāšs, kad kāda no klasesbiedrenēm uzdod netaktisku jautājumu par māsu, kura zaudējusi garīgo līdzsvaru un uzvedas neierasti, rokās esošo piena paciņu iešļāc meitenei sejā. (73. lpp.)</p>	<p>Annas jaunās skolas klasesbiedrene vēlas pelnīt ar izveidoto profilu, kurā ievieto video ar savām maltītēm, lai tiešsaistē tiktos ar aziātiem, kuri vientulībā ietur savas ēdienreizes. (79. lpp.)</p>
<p>Meiteņu tualetē ar nenodzēšamu marķieri uzrakstīts "Anna ir mauka". (80., 121. lpp.)</p>	<p>Tīnas tiešsaistes video laikā, kurā piedalās arī kapučjakā noslēpusies Anna, meitenēm tiek piedāvāts pārtraukt ēst un atkailināt krūtis. (111. lpp.)</p>
<p>Iemīlējusies Anna nosūta Lāšam čatā savu kailfoto, jo zēns iepriekš minējis, ka gribētu redzēt viņu visu. Meitene neiedomājas par <i>screenshot</i> iespējām. (116. lpp.)</p>	<p>Pēc tam, kad Lāšs Annas kailfoto publiskojis, Anna savā telefonā saņem īsziņas ar nepieklājīgiem attēliem. (127. lpp.)</p>
<p>Atklājas, ka Lāšs, nosūtot Annas kailfoto, vēlējies novērst uzmanību un runas par savu māsu, ka viņa esot "sātaniste, ka viņa izsauc garus, ka viņa ir jukusi, ka viņai bija jāaiziet no skolas tāpēc, ka viņa kļuva traka. Es gribēju, lai viņi runātu par kaut ko citu. Par kādu citu." (136. lpp.)</p>	<p>Anna, izrunājoties ar Lāšu un izstāstot visu Tīnai, pēc ilga laika sajūtas labi, it kā nokratījusi no sevis lielu smagumu un atguvusi savu pārliecību. (140. lpp.)</p>

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kāpēc pusaudžiem ir lielāka iespēja nonākt riskantās situācijās?
- ◆ Kas ir atbildīgs par to, lai pusaudži būtu informēti par šādiem riskiem?
- ◆ Kā tu ieteiktu Annai rīkoties šajā situācijā?
- ◆ Ko no šīs situācijas turpmākajā dzīvē paņems Lāšs?

Izlikt izstādē izveidotās infografikas.

MĒRĶIS – rosināt, izmantojot atsauces uz literāro darbu, izprast emociju dažādību.

MATERIĀLI: 44. darba lapa, grāmata "Tu redzēji?", krāsainie zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

1. Aicināt skolēnus strādāt darba lapā, sekojot instrukcijai:

- ◆ izlasīt citātu;
- ◆ ierakstīt brīvajā lauciņā raksturotās emocijas nosaukumu (ja nepieciešams, var ieskatīties grāmatas lappusē, kas norādīta iekavās); skolotājs rosina skolēnus atrast pēc iespējas dažādākus emociju apzīmējumus;
- ◆ uzzīmēt emocijas ikonu.

2. Rosināt skolēnus salīdzināt savus emociju nosaukumus ar citu skolēnu piedāvātajiem nosaukumiem un pārrunāt, kāpēc ar dažiem citātiem ir saistāmas dažādas emocijas.

3. Aicināt skolēnus sameklēt citātus, kuros atklājas vēl kādas citas emocijas.

4. Rosināt sarunu par skolēnu izvēlētajiem citātiem un emocionālām situācijām garstāstā un skolēnu pieredzē.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kādas emocijas stāstā raksturo Annas izjūtas?
- ◆ Kā mēs rīkojamies emociju ietekmē?
- ◆ Vai ir svarīgi pazīt savas emocijas? Kāpēc?
- ◆ Kā emociju pazīšana palīdz veidot saskarsmi ar citiem cilvēkiem?

Apkopot jaunizveidotās emociju ikonas.

Jennija Jēgerfelde
Stendapa karaliene
Rīga: Latvijas mediji, 2021.

Jennija Jēgerfelde (1974) ir zviedru psiholoģe un rakstniece, savu literāro karjeru uzsākusi 2006. gadā ar grāmatu “Caurums manā galvā”, otrais romāns “Es uz grīdas, asiņoju” 2010. gadā ticis apbalvots ar Augusta balvu kā labākais jaunatnes romāns Zviedrijā. Vēlāk autore ir izdevusi vairākas atzinību guvušas grāmatas pusaudžiem: “Brālis ir karalis”, “Stendapa karaliene” un “Mana kolosālā dzīve”. Viņa strādā arī Zviedrijas nacionālajā radio, kur vada sarunu sēriju “Psihologi lasa grāmatas”. Jennija Jēgerfelde raksta arī rakstu sērijas žurnāliem, tai skaitā pusaudžu žurnālam “SvD Junior”, kur runā par pusaudžiem aktuālām tēmām – ķermeni, dvēseli un visu apkārtējo.

Nodarbība CITĀTS UN TU

MĒRĶIS – pilnveidot spēju analizēt tekstu un formulēt savas domas.

MATERIĀLI: 45. darba lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ***Izmantojot grāmatas citātus un darba lapas jautājumus, organizējiet sarunu apli.***
- ***Sasēdiniet jauniešus aplī.***
- ***Izgrieziet citātus ar jautājumiem, salieciet tos apļa vidū.***
- ***Aiciniet sarunas dalībniekus izvilkt pa vienai kartītei, nolasīt citātu un atbildēt uz jautājumiem.***

“Man ir plāns nomainīt pa pusei bēdīgos kaulus pret smieklīgiem, pa vienam vien! Un, ja esmu kaut ko ieņēmusi prātā, tad es to daru mērķtiecīgi. Tētis gan mēdz teikt, ka mana mērķtiecība dodas nepareizajā virzienā. Vārdu sakot, ka man ir nepareizs mērķis. Ka man vajadzētu vairāk sasparoties skolā.”

- ◆ Kā Tev liekas, vai ir iespējams nomainīt bēdīgos kaulus pret smieklīgiem? Lūdzu, pamato.
- ◆ Vai mērķtiecīgums ir laba īpašība, kādēļ?
- ◆ Vai Tu esi mērķtiecīgs un ko esi jau sasniedzis?

“Tira ir mana klases biedrene, lai gan tas arī ir idiotisks vārds, jo viņa man nav nekāda biedrene. Es zinu, ka daudziem ir tāda problēma. Kā lai to nosauc? Klases murdzene? Nu jā, tas būtu mazliet par stipru teikts. Mums vajadzētu tam izdomāt neitrālu vārdu! Klases cilvēks? Klases radība? Klases persona. Tira ir mana klases persona. Nav spīdoši, bet iesākumam pietiks.”

- ◆ Kādu vārdu Tu ieteiktu, lai nosauktu klasesbiedru, kādēļ?
- ◆ Kā Tu sauc savu labāko skolas draugu?
- ◆ Vai ir svarīgi, kā tiek saukts skolā vai kā Tu sauc citus? Lūdzu, mini kādu piemēru.

“Protams, ka es nedomāju par viņu visu laiku. Bet, kad atceros, man krūtīs atveras tumsa. Tumsa, kas ir kā caurums bez dibena, un tas nepārtraukti izplešas. Un tajā it kā iekrīt manas sirds gabaliņi. Iekrīt un pazūd. Es nezinu, vai jebkad tos atkal atgūšu. Vai sirds jebkad kļūs par vienu veselu.”

- ◆ Kā Tu domā, vai ir iespējams, ka “sirds atkal kļūst par vienu veselu”, kā to panākt?
- ◆ Ko Tu ieteiktu citiem šādā situācijā, kad atmiņas ir smagas kā tumsa, kas ir kā caurums bez dibena?
- ◆ Vai ir iespējams palīdzēt citiem, kam ir tumšas domas, slikts noskaņojums? Kā to izdarīt?

“Mana stratēģija ir vienkārša. Mamma netika galā ar dzīvi. Un nomira. Tam ir daudz iemeslu. Es esmu iecerējusi tikt galā ar dzīvi. Viens veids, kā tikt galā, ir nedarīt to pašu, ko darīja viņa. Mācīties no viņas kļūdām un darīt tieši pretēji. Tāpēc es esmu sastādījusi sarakstu ar septiņiem svarīgiem punktiem. Risinājumus savām problēmām. Tos punktus es sīkiem burtiņiem esmu uzrakstījusi uz lapiņas. Lapiņa glabājas manā lielajā Dārta Veidera modinātājpulkstenī, paslēpta bateriju nodalījumā.”

- ◆ Vai Tu piekrīti Sašas viedoklim, ka viss jādara pilnīgi pretēji, kā darīja viņas mamma? Kādēļ?
- ◆ Vai Tev ir līdzīgs saraksts kā Sašai, kas būtu risinājums Tavām problēmām? Ja nav, kāds tas varētu būt?
- ◆ Cik, Tavuprāt, svarīgi ir mācīties no citu kļūdām?

“Bet tagad pats svarīgākais. Mamma bija nomākta un nepārtraukti raudāja. Viņa lika cilvēkiem raudāt. Viņa joprojām liek cilvēkiem raudāt, lai gan vairs nav dzīva. Reizēm, kad tētis ir dušā, es dzirdu, kā viņš raud. Man šķiet, viņš domā, ka to nevar dzirdēt. Bet var, tāpēc es nekad neraudāšu. Nekad. Un es nekad nelikšu citiem cilvēkiem raudāt. Es likšu cilvēkiem smieties. Tā ir mana misija!”

- ◆ Kā Tu domā, vai raudāt ir labi?
- ◆ Kādēļ citi kautrējas no savām asarām?
- ◆ Kādos brīžos cilvēki raud, lūdzu, mini dažādus piemērus?

“Es domāju par sarakstu. Lai novirzītu domas. 1. Nogriezt matus. Pavisam. 2. Nemēģināt rūpēties ne par vienu, kas ir dzīvs. 3. Nelasīt grāmatas. 4. Valkāt tikai krāsainas drēbes. 5. Nedomāt pārāk daudz (vislabāk nemaz). 6. Neiet pastaigāties. Neiet uz mežu. 7. Kļūt par stendapa karalieni!”

- ◆ Ko Tu domā par Sašas izveidoto sarakstu?
- ◆ Kāds varētu būt Tavs saraksts, kādēļ?
- ◆ Kā Tu domā, cik viegli būtu sekot šim sarakstam?

“Man vajadzētu rakstīt smieklīgas lietas, bet prātā nāk tikai bēdīgās. Kucēns. Mazais kucēniņš, kas nekad nebūs manējais. Ir pagājušas piecas nedēļas. Es atveru grāmatu un lasu, ko uzrakstīju par *set up* un *punchline*, un *nāvīgi labi*. Pāršķīru līdz jaunai lappusei. Spiežu zīmuli tik stipri, ka izlec ārā piespiežamais galiņš. Iespiežu to atpakaļ. Rakstu: Es tevi ienīstu. Pārvelku katru burtu, pārvelku vienreiz, divreiz, trīsreiz, es nezinu, cik daudz reižu. Plati, melnpelēki grafitburti.”

- ◆ Kādas ir Tavas domas par Sašas sajūtām?
- ◆ Vai Tu esi piedzīvojis līdzīgas sajūtas savā dzīvē?
- ◆ Kā Tu tiec galā ar savām dusmām?

“Ir lietas, kuras ir tik grūti pateikt, ka vārdos tās nemaz nevar izrunāt. Kamols kaklā ir iesprūdis. Es riju un riju siekalas vēl un vēlreiz. Skatos uz Linnu. Viņa atgāzusies sēž savā zilajā krēslā. Šodien viņai mugurā ir pelēks T kreklis ar dusmīgu lāci, kurš stāv uz pakaļkājām. No mutes izplūst uzzīmēts vārdu burbulis, kurā ierakstīts: “Nesaki man, lai es smaidu!”

- ◆ Kā Tu rīkotos, ja piedzīvotu šādu brīdi, kad nevari pateikt kaut ko?
- ◆ Ko Tu varētu ieteikt citiem šādos brīžos?
- ◆ Tavuprāt, kā vislabāk rīkoties, ja kāds ir šādā situācijā?

“Ļaudis smejas tik skaļi un tik ilgi, ka tas pielīp arī man, es smejos vēl vairāk. Un es zinu, ka nevajag smieties par saviem jokiem, bet es vienalga smejos. Caur manu ķermeni skrien mazītiņi prieka burbulīši. Es jūtos neuzvarama, es jūtos kā vislabākā visā pasaulē.”

- ◆ Vai kādreiz esi juties kā vislabākais šajā pasaulē, kad un kādēļ?
- ◆ Kā rīkoties, lai justos labi un piederīgi kādai situācijai?
- ◆ Vai smieklī var vienot cilvēkus? Kā panākt, lai citi smejas?

“Un, protams, ka es jutos labāk ar šokolādi. Ar viņu. Uz brīdi es varēju aizmirst visu. Mēs nerunājām par neko īpašu. Visbiežāk skatījāmies filmas no *YouTube*. Bet viņa sēdēja tur, man blakus. Tā sacīt, vienkārši bija. Gaišie sprogainie mati. Kepons, uz kura rakstīts “OBEY”. Ātra, dedzīga balss, it kā viņa vienmēr kaut ko komentētu. Tā viņa kļuva par manu labāko draugu.”

- ◆ Vai Tu gribētu tādu pašu labāko draudzeni kā Sašai?
- ◆ Kas, Tavuprāt, raksturo labāko draugu?
- ◆ Ko Tu esi gatavs darīt vai esi jau izdarījis sava labākā drauga labā?

Saruna par grāmatām, kas liek padomāt. Sarunas, kurā jaunieši viens otram varētu pastāstīt par trim grāmatām, ko ir jau lasījuši vai plāno lasīt par aktuālām tēmām. Aicināt viņus pamatot savu izvēli.

Nodarbība MANA STĀVIZRĀDE

MĒRĶIS – veicināt spēju formulēt domas un uzstāties auditorijas priekšā.

MATERIĀLI: A4 lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Paskaidrot, kas ir stāvizrāde jeb stendaps.**

Stāvizrāde ir izrāde komiskā formā ar humoristiskiem stāstiem un pastāstiem, ko stāsta viena persona, tā tiek uzskatīta arī par teātra žanru un ir radusies 20. gadsimta beigās Lielbritānijā un Amerikas Savienotajās Valstīs.

Stāvizrāde var sastāvēt no vienas rindiņas, vairākiem stāstiem, novērojumiem vai vesela priekšnesuma, kas var ietvert sevī arī rekvizītus, mūziku un burvju trikus. To var izpildīt dažādās vietās: speciālos stāvizrāžu klubos, komēdiju festivālos, bāros, naktsklubos, teātros u.t.t..

Stāvizrādēm ir vairāki žanri un stili ar saviem formātiem, noteikumiem un mērķauditoriju.

Visizplatītākie veidi:

- ◆ stāstījums, kas balstīts uz personisko pieredzi;
- ◆ vēstījums, kas paredzēts, lai cīnītos pret vispārpieņemtiem stereotīpiem;
- ◆ monologs, kas vērstas pret auditoriju vai citiem izpildītājiem;
- ◆ muzikāls priekšnesums, kas iegūts no mūzikas ar vai bez tekstiem;
- ◆ humoristisks stāstījums par ikdienas dzīvi un novērojumiem;
- ◆ satīrisks stāstījums, kurā izsmej politiskās figūras un populārus cilvēkus;
- ◆ sirreāls stāstījums, kurā izmanto dīvainus pretstatus un absurdas situācijas.

Stāvizrādes elementi jeb posmi – stāvizrāde ir strukturēts teksts ar sākumu, vidu un beigām, kura

garums ir atkarīgs no stāstītāja, auditorijas reakcijas un stāstītāja spējas pielāgoties situācijai.

Elementi, kas jāiekļauj izrādē:

- ◆ atvēršana jeb stāvizrādes atklāšana, kas bieži vien nosaka, kā stāstījums noritēs, vislabāk sākt ar pārbaudītu joku, lai klausītāji smietos jau no paša sākuma;
- ◆ stāstījuma daļa, kurā apraksta varoņus un situācijas, kurās viņi atrodas, un veido secinājumus, kas ir pretrunā ar to, ko skatītāji gaida;
- ◆ svarīgi atcerēties, ka stāstījumā ir nepieciešamas pārejas, kas ir īsi sarunu tilti jeb iestarpinājumi un savieno vienu joku ar nākamo;
- ◆ noslēgums jeb pēdējais joks priekšnesumā ir atsauce uz kādu iepriekš izteiktu joku, lai noslēgtu savu uzstāšanos un liktu skatītājiem atkārtoti smieties par dzirdēto.

Seši soļi, lai uzrakstītu stāvizrādi.

1. Iepazīstieties ar citu komiķu darbu (www.youtube.com atslēgvārdi – stāvizrāde, politiķu cepiens, pusnakts šovs septiņos u.t.t.) un pavērojiet, kā tiek veidotas izrādes, kādi joki tiek izmantoti, kā uz tiem reaģē klausītāji.
2. Vāciet materiālus, izmantojiet savu personīgo pieredzi un vērojiet apkārt esošos cilvēkus, to ikdienas paradumus, meklējiet asprātīgas situācijas un notikumus.
3. Sāciet rakstīt, izvēlieties ideju un veidojiet stāstījumu, izmantojot trīs galvenos jautājumus:
  - ◆ kas ir stāsta galvenais varonis vai varoņi,
  - ◆ kur tas notiek,
  - ◆ kāda ir situācija vai konflikts.
4. Veiciet uzrakstīto joku atlasī un izvēlieties tos jokus, kurus vēlaties iekļaut piecu vai desmit minūšu garā stāstījumā, tie ir jāsarindo tādā secībā, lai veidotos loģisks stāstījums un to kārtība šķistu dabiska. Svarīgi atcerēties, ka nedrīkst būt pārāk daudz joku, jo ir jāatstāj vieta smiekliem, un ir jābūt sagatavotiem rezerves jokiem gadījumos, ja nepieciešams mainīt tēmu.
5. Rūpīgi pārdomājiet izrādes sākumu un beigas, jo tās ir svarīgākās uzstāšanās daļas. Runas sākums dod iespēju iepazīstināt klausītājus ar sevi, bet beigas palīdz apvienot jūs ar dzirdēto un piešķirt tam nozīmi.
6. Izmēģiniet savu runu, jo tas ir vienīgais veids, kā uzzināt cilvēku reakciju un saprast, vai jums ir stāstnieka talants. Sapulciniet draugus, ģimeni vai citus topošus komiķus un stāstiet viens otram savus stāstus. Uzstājoties jāņem vērā, ka
  - ◆ svarīgi tekstu zināt no galvas, lai vieglāk stāstīt un auditorija labāk to uztvertu;
  - ◆ runas laikā vēlams izmantot žestus, lai radītu atbrīvotības sajūtu;
  - ◆ jāpievērš uzmanība klausītāju reakcijai un attiecīgi jāpielāgo savs teksts, ja saņem pozitīvu reakciju uz joku; ja reakcijas nav, tos jokus ņemiet no stāstījuma ārā.

→ **Izdalīt skolēniem A4 lapas un pildspalvas un aicināt padomāt, par ko varētu runāt, kādas viņiem ir aktuālas tēmas un jautājumi.**

→ **Dot jauniešiem 20 minūtes laika, lai pierakstītu galvenās idejas un tēmas, par ko varētu runāt, lūgt, lai viņi skaļi nolasa savas idejas, kopīgi apspriest to atbilstību, aktualitāti un smieklīgumu.**

→ **Pēc kopīgās ideju apspriešanas mudināt uzrakstīt katram savu stāvizrādi, ņemot vērā citu ieteikumus un idejas.**

→ **Pirms skolēni sāk strādāt pie savām runām, nolasīt fragmentu no *Latvijas Avīzē* publicētās intervijas ar komiķi Jāni Skuteli:**

“Laba stāvizrāde ir tā, kur cilvēki smejas vēderus turēdami. Vai ir vēl kāda kvalitātes pazīme? Smeties vajag. Bet bez smiekliem vēl ir arī daudzu, bieži vien sensitīvu tēmu publiska izrunāšana, līdz ar ko spriedzes noņemšana no tām. Apziņas paplašināšana bez paplašinošo vielu lietošanas. Brīvība. Izlāde un uzlāde.” (“Stāvizrāžu meistars Jānis Skutelis paņēmis lielo pauzi”, <https://www.la.lv/kapec-skutelis-kluse>).

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kas ir stāvizrāde?
- ◆ Vai tai vienmēr ir jābūt smieklīgai?
- ◆ Cik gara ir stāvizrāde?
- ◆ Par ko drīkst un nedrīkst runāt, kādēļ?
- ◆ Vai izrādei ir kāda noteikta uzbūve?
- ◆ Kur ņemt idejas savai runai?
- ◆ Kā zināt, vai joki ir labi un klausītāji tos sapratīs?
- ◆ Kā uzstāties stāvizrādē?
- ◆ Ar ko tā atšķiras no citām uzstāšanās reizēm? Mini piemērus.

***Stāvizrāžu pēcpusdiena, kad jaunieši lasa sagatavotās runas, apspriež dzirdēto un apmainās viedokļiem par izteiktajām idejām un jokiem.
(Vairāk uzzināt par stāvizrādēm Latvijā var šeit: <https://comedylatvia.lv/>.)***